

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... > 10.—

Negyedévre ... > 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Telefonszám: 61—38.

Hirdetések
felvétele ugyanott.

— © — Budapest, május hó 29 — © —

Krónika.

Választunk.

— máj. 27.

Önérzetes politikusok a saját tekintélyük emelésére azzal hitegetik magukat és a hiszekeny embereket, hogy junius első napjaiban dől el a haza és az alkotmány sorsa. Választunk, új képviselőházat kapunk s a tisztaság gyülekezete összetételétől függ, hogy felragyog-e boldogságunk hajnala.

Csodáljuk ezeket az önérzetes kijelentéseket s még inkább bámuljuk, hogy akadnak, akik a reménység horgonyát beleakasztják olyan gyöngye alapba, amilyen nálunk az országgyűlés. Akinek van szeme, elolvashatta, s akinek van füle, hallhatta, hogy az elmúlt országgyűlés 250—300 millió deficitet hagyott maga után. S ez nem amolyan hitvány, a korrupció tüzeiben fogant országgyűlés volt. A nemzeti lelkesedés volt a szülőanya, a tisztesség a bábája, a becsület a keresztapja. Alkotmányos volt minden porcikája, s mikor világra jött, a nemzet azzal a reménységgel fogadta, amelylyel gyermektelen szülők fogadják az első, nagyon is elkésettén érkező gyermeket: benne válnak valósággá az álmok, ő menti meg a ház megtépázott presztizsét és visszaszerzi mindazt, amit az ősök az utódok kárára elherdáltak. S mi lett a vége az alkotmányos regimnek? Egy háromszázmillió deficit.

Igy fest nálunk az alkotmányos, abszolút becsületes parlamenti testület. Ha orosz ezredesek és tábornokok ültek volna a parlamentben, vagy ha orosz admirálisok, kétes hírű orosz arisztokrata főtiszték intézték volna az ország dolgait, még az esetben sem lett volna nagyobb deficitünk négy esztendő alatt. Hasonlítsák össze az orosz garázdálkodást a legutóbbi négyesztendő magyar gazdálkodással s a számok mellett tesznek bizonyosságot, hogy az orosz katonai rendszer jobban tisztelte a közpénzeket, nemzeti javakat, mint a legalkotmányosabb magyar testület. Ezt értük el a tiszta választásokkal s a tiszta választásokból kikerült parlamenttel. Ebben a gazdálkodásban nem nagy vigasz, hogy az alkotmányos többség jóváhagyásával történt minden úgy, ahogyan történt. Az elherdált közpénzekért sovány kárpótlás, hogy a kiadásokról törvényes számadási okmányok fekszenek a számvéviszék okmánytárában. Vigasznak ez annyit ér, mint az a nyugta, melyet a humoros betörők hagynak a kifosztott Wertheim-szekrény fenekén, elismerve abban,

hogy a kasszából a betörés törvényeinek szigorú betartásával három millió koronát elvittek. Megnyugtatóan itt a nyugta. Így találták a Wertheim-szekrényeket az utódok, akik az alkotmányos rezsim után jöttek. Patáliát is csaptak, fellármázták az országot, hogy betörők jártak a kincseskamrákban. De ki hederít az orditózásra? A magyar virtus ma is olyan, hogy a betörőkkel szimpatizál. Mintha az ország népességének javarésze mult századbéli ponyvaregényeken nevelkedett volna. A ponyvaregényben hősök ábrázatával jár-kelek a gonosztevő, s ez magyarázza, hogy a magyar összetéveszti a gonosztevőt a hőssel. Így nevelték, — nem tehet róla. Ezen az összetévesztésen mulik, hogy a könnyebb sulyu politikai típusban hőst szimatol. A Rózsa Sándoroknak tömérdek barátjuk volt a tanyákon, mert a Rózsa Sándorok kitűnően értettek a mese terjesztéséhez, hogy ők a gazdagokat csak azért rabolják ki, hogy a rablott pénzen a szegényeket segítsék jómódhoz. Ennek a bakonybéli rendszernek a mintájára csinálódott nálunk az alkotmányos éra. Hangulat-keltésen, hazug illúziókon, hamis impressziókon mulott az ország sorsa. Az érzelmek domináltak s nem az értelem.

Ilyen mult láttára félve gondolunk a közel jövő perspektívájára. Mert ki hódítható meg nálunk okos, felvilágosító beszédekkel? Ha ilyesmiknek hatása lenne, Hieronymi és Lukács miniszterek beszédjei után ma dehogy is lehetne arról szó, hogy az összeomlott koalíciós rendszer emberei megtarthatták program-beszédeiket. De ki érti meg itt azt a rettenetes vádat, hogy az ország ma három millióval szegényebb, mint volt négy évvel ezelőtt? A három millió hiányát senki sem veszi olyanba, hogy annak egy részét az ő zsebéből szedték ki, vagy csak ezután szedik ki. A tömeg-értelem nem fogékony számok iránt: a legmeggyőzőbb számadási eredményeket széjjelfujja a leglaposabb frázis, a legkopottabb közhely. És végül: milliós effektív hiányok még mindig pótolhatók öblös ígéretekkel. Így fosztódik ki az ország a meghamisíthatatlan nemzeti akarat hozzájárulásával.

De hát csakugyan olyan alkotmányos szüksége az országnak, hogy ez a nemzeti akarat meg ne hamisíttassék, s hogy ennek a nemzeti akaratnak legyen hü képe az országgyűlés képviselőháza? Ha az alkotmányos formákból szabad volt betörőszerszámokat kovácsolni a nemzet pénztárának kifosztására, talán szabad az alkotmányos formákat akként is kezelni, hogy az elmúlt rendszer hőseinek pusztító hadjáratát megakasz-

szuk. Tessék mérlegelni, hogy mi alkotmányosabb: alkotmányos eszközökkel abszolutisztikus garázdalkodást meghonosítani, vagy az eszközök abszolutisztikus kezelésével alkotmányos rendet teremteni. A kérdés abszolutisztikus izü, de nekünk, az intellektuelleknek jogunkban áll így gondolkozni, mert jogunk van követelni, hogy az értelmiségi osztályon ne diadalmaskodhassék a tömeg-butaság zsarnoksága.

Lynkeusz.

Elégettem egy régi levelet...

Elégettem egy régi levelet...

Valakiét, ki egykor szeretett.

Egykor — még játszi szerelmek idején...

Aztán feledett ő és feledtem én.

Lim-lom papirok közt sárgult levele.

Holt emlék. Minek? Tűzbe vele!

És tűzbe dobtam s nem rezdült kezem.

Tán sohasem is volt az igazi szerelem!

De a levél ahogy lobot vetett,

Mintha sóhaj tört volna ki, önfeledt...

A lángok közt, mint érző áldozat,

Az a régi papír úgy görbült kín miatt.

Ugy szenvedett, oly ijesztő rémesen:

Éreztem, most már nem feledhetem.

Száz emlék éledt lelkemben, — a múlt...

Szép reggeli fény, mely hirtelen elborult.

S mint zord felhő piros esti egen,

Elynyúlt a parázson a levél mereven...

S cikázva sötétben izzó hamuján

Még kütüzesült betű betű után.

S rám villant, mint végső, késői vád...

Vagy csak a múlt vádolta önmagát?

Telekes Béla.

Szerdán este.

Irtta: KOSZTOLÁNYI DEZSÓ.

I.

Ó az édes! Ó az édes, édes bécsi asszony. Ottan ült a villamosban, a naptól átfüлт padon boldogan és kövérkésen, rózsaszínű és porcellánfehér arcczal, mint egy jól táplált angyal. A ruhája gyengéden sárga. Hasonlatos a drága, olajszerű bor sárgaságához, amelyet vízzel elegyítenek. Erről a nőről meg lehet állapítani, hogy félnék, gonosz és illedelmes. Nem szeret sportolni, a tennisgroundon se ugrál, inkább hever a diványon s délelőtt a cukrászdában lakik jól nehéz, arany-sárga krémeslepényrel és szereti a buja ételeket, a tejfölben főtt karfiolt, a mazsolaszőlőt és a csokoládét. Ebben a boldog elegáncziában, a jólét ragyogásában

kómikus mostan, kisleányos és csábító s az arcza is majdnem cukros és tejes. Csak a kalap emeli fel a fejét. Mégis látni, hogy imádandó testét enyhe zsírszövetek párnázzák, vékony, gyengéd, pókhálószerű zsírcsipkék, amelyek szinte a toalettjéhez, az elegáncziájához, polgári szépségéhez tartoznak.

Az asszonyt egy fiatalember nézte. Egy fekete, sápadt, magyar fiatalember. Fölényesen, de éhesen, mint egy nemes ragadozó. Reászögezte a szemét. A nyakendőjéből kiágaskodott egy arany kigyófej, amelynek gyémántból volt a szeme. Ezzel a gyémánttal és a fekete, tüzes szemével hipnotizálta az asszonyt.

A Rákóczi-térnél még fanyalogva mondta magában:

— Családanya.

Később azonban az asszony türelmetlenkedni kezdett, izgett-mozgott a helyén, fájt neki a két ragadozó — a kigyó és a férfi — tekintete. Mintha megkarcolta volna a gyémántszög és a szem tüze. Csiklandozó bizsergés futott át rajta s a szája valami különös siró és nevető grimace-ra torzult. Szeretett volna szabadulni, de nem tudott. Ekkor az Andrassy-utnál voltak. Abel boldogan állapította meg:

— Fin de siècle.

A nyugati pályaudvarnál pedig már mosolygott. Abel, a diadala biztos érzésében ezt mondta magának:

— Az enyém.

Mind a ketten leszálltak. Az asszony csendesesen, óvatosan ment tovább, a Belváros felé. Abel követte.

A Váci-utcában már egymás mellett mentek. Abel halkán és kedvesen beszélt neki s az asszony hunczutul nézte a czipője óráját.

II.

Ezt a kalandot egy hónapra rá mesélte el nekem Abel, mikor felkeresett a lakásomon. Az ügy, úgy látszik, megviselte. Lesoványodott. Nagy, hullámos fekete haja szürkés-reflexeket vetett az arczára.

— De hiszen te egészen belebetegedtél — mondtam mosolyogva.

— Ah, — sóhajtott Abel — mindenki beteg, aki szőke nőbe szerelmes. A szőkékben van valami betegség, valami természetellenes, valami a holdfényből. Én mindig erős, heves, brutális napsütésre gondolok, ha fekete nőket látok. Ezek az egészségesek, a jóétvágyuak, akik meggyötrennek és boldogítanak. De a szőkék, ezek, akik árnyékai csak a fekete nőknek, a szőkék, mégis csak ők értenek a csókhhoz, az elfinomult csók művészetéhez, a csók rettenetes skálájához.

— Boldog ember.

— Most végre dülőre jutott a dolog — mondta. — Az asszony egy hét múlva az enyém. Csak egy szivesre akarlak kérni.

Abel a földre nézett.

— Izléstelen dolog. De mit tegyek? Ez a város olyan indiszkrét. Mindenki megbízhatatlan... Engedd át nekem a lakásodat.

A lakásom egyszerűen és izlésesen volt berendezve. Kedves és kényelmes butorok nyújtózkodtak benne. A kapualja csendes volt, a cseléd megbízható, a házmester jó modoru s az egész házban mindössze én laktam, meg egy család, amely az év felét külföldön töltötte. Még a homályos lépcsőház a festett, színes üvegablakokkal is mintha egyenesen erre a célra, intim találkákra, titkos és boldog elshuhanásokra szolgált volna.

— Ezer örömmel — feleltem a barátomnak.

— Tudom, hogy nagy szíveséget kérek tőled. De rettenetes sokat szenvedtem eddig. Nem tudtunk egy helyet, ahol magunkra lehetnénk. Az asszonynak na-

gyon féltékeny a férje. Minden szerdán Bécsbe utazik. Arról van szó tehát, hogy neked szerdán este sohasem szabad itthon lenned.

— Rendben van. Parancsolsz egy kulcsot?

Ábel megrázta a kezemet.

— Hálás leszek érte.

— Tehát minden szerdán vendégeim lesztek. Mind a ketten. Itt vannak a likőrök. Ott a cigaretták. Parancsoljatok.

Ábel sietve zsebrevágta a kulcsot és elrohant.

III.

Szerdán korán mentem el hazulról. Nem cigarettáztam egész nap, hogy a szoba levegője tiszta maradjon s mielőtt eltávoztam, parfümöt fújtam szét a szobában. A cseléd gondosan kitakarított. Minden rendben volt. Leeresztettem a függönyöket és kinyitottam az erkélyre vezető ajtót, ahonnan nem lehetett belátni a szobába. Aztán a kereveten szétszórtam zöld és lila selyempárnáimat s egy puha, nagy vánkost figyelmesen odatettem támlájára, mintegy egy ismeretlen fej alá. A vázába pedig beletűztem egyetlen egy szál vérvörös rózsát.

Délután megfeledkeztem az egészről. Csak késő éjjel vetődtem haza.

A szoba rendben volt, úgy ahogy hagytam. Egyetlen egy szék se mozdult el a helyéről. Magam előtt is szégyeltem az indiszkréciót, de ebben a pillanatban nem védekezhettem ellene. Hatalmas erővel ragadt meg a kíváncsiság. Elvégre akartam tudni, hogy igénybe vették-e szivességemet. Csakugyan itt voltak. A hamutartóban egy arany cigarettahüvely, az én cigarettám. A likörös poharakból pedig ittak. Ott áll egymás mellett s szinte szerelmes közelségben, két pohárka. Az egyik majdnem tele van. Csakhogy éppen megérintette a likőr zöld tükrét egy rózsaszínű nyelvecske. Biztosan ebből ivott az asszony. A másiknak csak a fenékén van még néhány csepp. Ezzel elárulták magukat. Az ágy pedig meg van vétve, mint mikor elmentem, de gondosabban, tulságos izgatottan és remegő kezekkel.

Másik héten megint így találtam a szobát. Ujra a cigarettavégek és a pohárka. Aztán megint: Egy hónapról rá már egészen beleszoktam a szerdai számkivetésembe, de a vendégeim is otthonosabbak lettek s néha-néha már nem is tüntették el a kisértetjárás nyomait. Egy-egy párna csücske kandikált ki az ágyból, a székek fel voltak cserélve, vagy a kereveten ott maradt egy hajtű. Egyszer összetépvé találtam a földön a vörös rózsát, amit első találkozásuk óta mindig a vázába tetettem.

Be kell vallanom, hogy néha kicsit nyugtalanított a titokzatos asszony. Nem tudtam elaludni. Képzeltben kirajzoltam az alakját és szépek, kívánatosnak, isteninek láttam. Minden szerdán este itt hagyta parfümét, mintegy nekem hagyta itt a peau d'Espagne-t, amely mintha a haja, a teste, a lehelle illata lett volna s éjszaka a találka emlékét elevenítette fel nyugtalan fejemben. Mindez azonban csak pár hónapig tartott. Azután találkoztam Ábelrel. Boldog volt, ragyogó, kedves. Némán szorongatta a kezemet. A szeméből hála sugárzott. De sem ő nem szólt, sem én.

Később az asszonyt egészen elfeledtem. Féléve járt már hozzám, s mégse ismertem. Nem törődtem vele.

Időközben elfogytak a likőrjeim. Az egyiptomi cigarettaskatulyák is kiürültek.

Uj likőröket és új cigarettákat szereztem be.

Egy szerdán este nagy meglepetésemre találok Ábelrel.

— Hogyan? Ma nincs találka? — kérdeztem tőle csodálkozva.

— Nincs. És most engedd meg, barátom, hogy ünnepélyesen megköszönjem eddigi szivességedet. Már két hónapja szakítottam vele. Nézd, ez az új...

Kivett a kazettájából egy arczképet és megmutatta. Közönyösen mosolygott.

Nem sokat törődtem ezzel, minthogy ismertem Ábelt. Még előttem is titkolni akarja a viszonyát. Diszkrét ember.

IV.

Aztán mégis csak gondolkozóba ejtett a dolog. Világos volt, hogy szerdán még mindig találkoztak. Éjjel még mindig ott voltak a találka nyomai. Kétségtelenül nem betörők jártak nálam, mert a levegőben édesen, fülledten, cukrosan lebegett az asszony ismerős parfüme. De a jelek gyanusak voltak. Egyre több likőr fogyott. Egy találkán félig kiürült a palaczk. A padlón, a szőnyegen erőszakos lábnyomok. Néhány párna a földön, kiméretlenül, a tobzódás lázában odatette. Mindez nem vall a finom és diszkrét Ábelre. Ez egy vérmes ember lesz. Kövér. Szenvedélyes. Brutális. Ez egy idegen ember. Aztán a könyveim közt is turkáltak. Egy napon az asztalomon kinyitva találtam Heine verseskönyvét. Tehát verseket olvastak. Ábel okos ember. Ábel mérnök. Ábel nem olvas soha verseket.

Keringett velem a világ. Bármily hihetlennak tetszett, be kellett látnom, hogy tuljártak az eszemen. Az asszony, aki nem ismer engem, lakásomra hozza új szeretőjét, aki szintén nem ismer és most két idegen embert látok vendégül. Ez mégis türhetetlen.

A házmesterhez futottam:

— Mondja, kik járnak itt szerdán a lakásomra?

A házmester vonakodott.

— Nem láttam senkit, nagyságos ur.

— Csak ki vele. Mondjon el mindent, egy-kettő.

— Egy nagysága jön ide.

— De kivel? Beszéljen.

— Egy tiszt ural.

— Egy tiszttel?

— Igen. Egy kövér, feketebajszos tiszt ural.

— Jól van. Elmehet.

Szerdán lesbe álltam. Hét órakor a lakásom elé gördült a kocsi. Egy gyönyörű, párducztermetű, szőke asszony lépett ki belőle mélyen lefátyolozva. Kétségtelenül ez az asszony. Azután kiugrott a férfi. Czivilben volt. Valószínűleg így akarta megőrizni az inkognitóját. De ez a férfi nem kövér, ez a férfi karcsu és az arca borotvált. Elkaczagtam magamat:

— Hisz ez egy másik.

Most már világosan láttam a helyzetet. Az asszonynak két szeretője van és hol az egyiket, hol a másikat hozza fel a lakásomra, amely lassanként egy szerelmi hotellé változott. Nem akartam botrányt csinálni. Tovább mentem. Jövő szerdán egyszerűen otthon maradok és, ha jönnek, bemutatkozom nekik.

Mégis mást gondoltam. Kíváncsi voltam. Szerdán újra lesbe álltam, de most a lépcsőházban.

Az asszony pont hétkor érkezett. Mellette büszkén lépdelt egy hórihorgas, monoklis, panamakalapos lovag. Megint másik. Egy harmadik. Vagy egy negyedik...

Felmentem a lakásomig. Az asszony kinyitotta az ajtót. A lovag füttyűrészve csapta be maga után.

Vérlázító.

Azután a ház kapuja előtt vártam őket.

Egy óra múlva megjelent a lovag. Az asszony nélkül.

Ő tehát még fenmaradt.

V.

Most már végtelenül izgatott voltam. Nem bírtam tovább türtöztetni magamat. Dobogó szívvel, vak szemmel, ahogy a tolvaj lép be az idegen lakásba, megragadtam a kilincset és benyitottam a szobámba.

Elkápráztam. A tükröm előtt, két gyertya világánál, fésülködött az asszony. A félhomályból ragyogó vállal, hódítóan emelkedett ki, mint egy tündér. Haja a gyertya derengésében szöke volt, szöke, mint a holdfény.

Halkan és diszkréten felsikoltott, ahogy tisztességes asszonyokhoz illik.

— Pardon, — hebegtem.

— Kicsoda maga? — kiáltott az asszony. — Mit akar itt? Menjen. De rögtön. Másként segítségért kiáltok.

Egy szót se szóltam. Letettem a kalapomat és leültem a kerevetre.

— De ez mégis csak sok — mondta az asszony.

— Betörni egy lakásba. Egy vadidegen lakásba. Szemtelen.

Nem válaszoltam. Körülnéztem. Lassan felvettem a házi kabátomat.

A nő ezalatt izgatottan tüzelte terhes, makranczos fürtjeit. A hajfürtök nehéz viharából egyszerre villogva pattant ki egy drága teknősbéka-fésű s éppen a lábam elé gurult.

Sietve felemeltem.

Az asszony elmosolyogta magát.

Hálás és jó volt a figyelmemért.

Félév után végre most először maradtam otthon szerdán este.

Toll és tőr.

— máj. 27.

JÓKAI MÓR KIHURCZOLKODIK az országból, s nem akad senki, aki őszintén marasztalná. Már pakolják a holmiját s az irodalom berkeiben nagy a csöndes, elfojtott öröm, hogy egy előkelő lakás megüresedik. Mert ebben a berekben is nagy a lakás után való versengés. Kevés az olyan kiváló hely, amilyen Jókainak jutott, s mert Magyarország nem bír el több olyan meseköltőt, amilyen Jókai, az öreg urnak kell kiköltözni, hogy mások behurczolkodhassanak az ő szállásába. Ez a kistájgerolás nem lepett meg minket. Halála napjától kezdve látjuk, hogy micsoda mesterkedéssel ébresztgetik minden ellen az antipátiát, aminek valamelyes köze van Jókai zsenijéhez. Az író értékét nem tudták leszállítani, tehát kikezdték az embert. Ugy okoskodtak, hogy az emberen keresztül leterítik az író, mert aki előtt ellenszenvessé válik az ember, az előtt kegyvesztetté válik a költő is. A taktika bevált. Az eredmények igazolják, hogy az önzés, kapzsiság jól számított. Jókai szobrára még ma sincs együtt százezer korona, arról pedig szó sem lehet, hogy a nagyértékű Jókai-relikviákat magához váltsa az ország. Nincs adakozó kedv, mert a mesterkedő kezek lefojták az ország zsebét s más irányba terelték az adakozó kedvet. A pénzforrásokat már jó régen eltorlaszolták, hogy annál bőségesebben csörgedezzenek, ha mások szolgálatait kell nemzeti ajándékokkal meghálálni. Nem irigyeljük senkitől az ország szimpátiáját, nem irigyeljük különösen azoktól, akik azt meg is érdemlik. De visszatásítónak találjuk a telhetetlenségnek azt az üldöző hadjáratát, mely mindent eleszik Jókai elől s ráadásul felfalja még Jókait is.

A TÖRTÉNELMI ARISZTOKRÁCZIA távoltartotta magát a Goldmark-ünnepségektől. Az Operaház páholyai üresek maradtak s a kaszinók bérelt helyeire is az utcáról kellett hallgatókat toborozni. Ez volt az elismerésünk a sok gyönyörűségért, amit Goldmark zsenijétől kaptunk. Talán ha kisebb ember lett volna Goldmark, mint amilyen, lelkesebben ünnepeztük volna. Vagy ha megtette volna valamikor azt a sziveséget, hogy idegen állampolgárrá lesz s megtagadja hazáját, úgy sajnálkoztunk volna s vissza is reklamáltuk volna őt magunknak. De Goldmark elkövette velünk szemben azt az udvariasságot, hogy megmaradt magyarnak, ami által benne kapott nemzetközi képviselőt a magyar zenei zseni. Ahol magyar komponistáról szó esik, ott az első gondolat Goldmarkon akad meg. S hát nem hallatlan arrogancia, hogy valaki zsidó létére a magyar zenét reprezentálja az egész világ előtt? Valószínű, hogy maga Goldmark is érzi a szerep szerénytelen voltát, melyet a Gondviselés szánt neki s nyilván ezért a szerénytelenségért kért minap bocsánatot Mihalovich Ödöntől, amikor nála tiszteltette a szanatóriumban.

A MEGSÉRTETT PETŐFI. Ady Endre mégis meggondolta a dolgot és átengedte a dicsőséget Petőfinek azokért a versekért, melyeket az irodalomtörténet tanúsága szerint tényleg Petőfi írt. Azonban kissé mostohábban bánik el a könyv kiadójával. Az ellen pört indít, mert visszaélt Ady nevével. Ezt a nevet ugyanis a kiadó meg nem engedett módon használta ki arra, hogy vele — Petőfi verseinek reklámot csináljon. Így mondja ezt Ady Endre egy önérzetes pillanat rohamában. Ugy-e, különösen hangzik, hogy Petőfi Sándor rászorul az Ady nevére, de még különösebben cseng, hogy Ady ezt komolyan mondja. S még ő irigylis más iróktól a magukba vetett hitet. A legkülönösebb azonban az egész reklám-afférben, hogy a pört Ady Endre indítja meg. Mi ugyanis abban a hitben élünk, hogy itt a megsértett fél nem Ady Endre, hanem — Petőfi Sándor.

A NEMVÁLASZTÓK LIGÁJA. Valamikor szó volt arról az országban, hogy meg kell szervezni a becsületes emberek ligáját. Egy író vetette fel az eszmét. De ez az író nem volt szervező talentum s a liga maig se született meg. Az eszme ma új formában ismét felszínre vetődött. Honpolgárok, akikben semmiféle politikai ambíció se ágaskodik, arról tanácskoznak, hogy megalkossák a nemválasztók ligáját. Az eszme uttörői egytől-egyet választók, akik azon fáradoznak, hogy miképpen lehetne ettől a rájuk oktrojált kellemetlen nyügtől megszabadulni. Azt mondják, hogy az adófizetés kötelezettségét teljesíteni nem akkora bűn, hogy ezt az állam hivatalból üldözze. Mert az adófizetőre hivatalból róják a választói jogosultságot, nem kérdezve őt, hogy elfogadja-e vagy se ezt a jogot. S akire kirótták, az meg van bélyegezve. A választópolgár ma legalább is gyanus. A gyanu árnyéka settenkedik mindenütt a nyomában, hogy pénzre váltotta politikai jogait. Még jó, ha ennyire taksálják a becsületét. De ismerünk sok olyan választópolgárt, akinek becsületét még ennyire se értékelték. Odaálltak eléje, s a kabátjához száradt ételmaradékból olvasták le, hogy milyen politikai párthoz tartozik. Nem látták őt soha politikai gyűléseken, nem hallották őt szónokolni, de még politikai véleményt se nyilvánítani. Választópolgár volt. Ennyit tudtak róla. S ez a politikai kvalifikáció odalökte őt a gyanu szabad prédájává. Választó, tehát feltételezték róla, hogy megvan benne a korrumpáltságra való hajlam. Magyarországon ma százezrekre megy azoknak a száma, akik úgy érzik, mintha egy gyanakodó szem perzselő tekintete pihenne folyton raj-

tuk. Kisértgetett ez a gyanu máskor is, de sohase volt olyan, elviselhetetlen, mint az idén, mert sohase vitték át annyira a köztudatba a lélekvásár lehetőségét. Eddig az emberek suttogva beszéltek róla, de ma már öles plakátok ordítják az utcán. És ez az ordítás idézte fel a nyugtalanságot a becsületes lelkekben. Ezt a lelkiállapotot talán legjobban lehetne azzal a hasonlattal magyarázni, hogy mi is történne az asszonyokkal, ha minden megkörnyékezett nő kiplakatirozná, hogy erényei ellen merényletet akartak elkövetni. A nőről máig csak annyit mondanak suttogva a férfiak, hogy olykor-olykor sikerül egy ilyen merénylet. De hová lenne a női erkölcsről táplált hit, ha minden nő a házak falára mázolni, hogy erkölcstelen ajánlatokkal közeledtek feléje. Mily nagy lelki nyugalómmal élhetnek mi mellettünk azok, akiknek nincs választói jogosultságuk. Ők immunisok. Ilyen előny jár azzal, ha az ember nem adófizető s nem szavazó polgár.

GOLDMARK BUDAPESTEN.

A pályaudvaron. A pályaudvaron egyetlen egy ur lézeng. Várja Goldmarkot. A vonat megérkezik. Goldmark kiszáll. Az idegen lézengő odaáll a kiszálló Goldmark elé és így üdvözlöi:

— Az A... aka... aka... kakaka... démia nevében üdvözlöm ha... ha... zánk nagy fiát!

— Ki ön? — kérdi Goldmark meghatottan.

— Ruszt József vagyok.

— Ah! Ön az? S tagja ön az Akadémiának?

— Bár az volnék! De jó barátja vagyok az akadémikusoknak.

— Fogja! Itt a kofferem, hozza utánam.

Elindulnak az utca felé. Ott egy konflis várja, már Goldmarkot. Az ősz zeneköltő a kocsiba ül. Ruszt felül a bakra.

*

Az Operaházban. A nézőtérén egyetlen uriember. Pont fél nyolcz. Ebben a pillanatban belép az agg Mester.

Az idegen hozzálép:

— Üdvözlöm önt a magyar Zeneakadémia nevében.

— Ki ön? — kérdi az agg zeneköltő meghatottan.

— Ruszt József vagyok.

— Ön zeneakadémikus?

— Nem. Hanem Mihalovich barátja vagyok.

— Jó! Hozzon nekem egy pohár vizet!

*

A banketten. A fehér asztalok körül egy idegen uriember lézeng. Pont tíz órakor megérkezik a Mester.

Az idegen hozzálép.

— Üdvözlöm önt a magyar társadalom nevében.

— Ki ön?

— Ruszt József vagyok.

— Mi ön?

— Én adom ezt a nagy ebédet. Mert nálam lehet a legtudományosabban, legirodalmibban, legművészibben ebédelni.

— Hát akkor hozzon nekem egy bécsi szeletet, sok krump-lival. De ha nem lesz fiatal krump-li, visszaküldöm. Siessen!

*

Az idegenforgalmi vállalat levele. »Igen tisztelt uram! A lapokból olvasom, hogy ön kibérelte magának Goldmarkot, — mint ahogy kibérelte annak idején néhai Gyulai Pált, és kibérelte Riedl Frigyest és Angyal Dávidot. Ezennel a következő ajánlatot teszem önnek: Az aviatikai versenyre egy csomó nagynevű feltaláló és tudós érkezik Pestre. Darabja naponta háromszáz korona. De ha egyszerre tizet bérel ki belőlük, öt perczenet árkedvezményben részesül. Legyen szives hát, értesítsen postafordultával, melyik és hány külföldi nagyságot óhajt nálunk kibérelni. Maradtunk mély tisztelettel. Idegenforgalmi... stb.«

Maitre Jacques.

Krónika II.

Hofrichter.

— máj. 27.

Nagyon valószínű, sőt csaknem bizonyos, hogy a cziankális orgyilkosságot Hofrichter főhadnagy követte el s így a Máder százados halála az ő lelkén szárad. Még valószínűbb, sőt még bizonyosabb az, hogy nem beszámítható állapotban követte el a tettét, mert hiszen épészü ember ilyen kézzelfogható ostobaságot nem követ el. Egyáltalán, még a leglaikusabb ember előtt is kétségtelenül legalább is gyanusnak tünik fel a Hofrichter lelki egyensúlyozottsága. A mértéktelen, beteges ambíciója nem vall kiegyensúlyozott agyvelőre, az a kaland a nevelőnővel határozottan valami szexuális irányban is befolyásolt idegrendszerre mutat, az apátiája, azután a hirtelen következő megtörése mind megerősítik azt a feltevést, hogy Hofrichter bizony beteg ember, vagyis csakugyan gyilkos.

De mivel egyelőre nem igen nagy a valószínűsége annak, hogy a büntetőjog mai felfogása éppen a Hofrichter-eset alkalmából fog hirtelen megváltozni, az meg még kevésbé hihető, hogy ez a változás éppen a katonai törvényszéknél veszi a kiindulását, tehát egyelőre bele kell még nyugodnunk abba, hogy a gyilkosok még vagy jó száz esztendeig nem valami alkalmas — miattam akár vasrácsos, de legalább levegős és kertes — Lipótmezőre internálódnak, hanem vagy az akasztófa a sorsuk, vagy pedig a fegyház. Nem tudjuk még, hogy mi lesz a Hofrichter ítélete, de sok válogatás nincsen: vagy az akasztófa, — amely a mi katonai büntető-törvénykönyvünk szerint egészen középkori intézkedéssel »agyonlövésre is átváltoztatható a szárazföldön, ha nincs kézügyben a hóhér«, a tengeren azonban mindig kötéllel hajtandó végre, mert ott mindig kézügyben van az árbocz keresztfája — vagy pedig életfogytig tartó Möllersdorf.

Hofrichter elsiette a dolgát vagy száz esztendővel s erről bizony csak ő maga tehet, a vele történő igazságszolgáltatásnak ez tehát csak a kisebbik oldala. Hanem van azután egy másik oldala is. És ez az a kérdés, hogy hány száz esztendővel van elmaradva az osztrák katonai igazságszolgáltatás a mai, már hivatalosan is beismert és félig-meddig, szegényes oppurtunizmussal követett felfogás mögött?

Ez a vastagabb oldala a dolognak és amikor ezt gondolja végig az ember, akkor áll egy kicsit a hátába a hideg és futja el a testét a libabőr. A katonai büntető kódex és a katonai büntető eljárás. Ez az a két dolog, ami még a harminczéves háborúból és Wallenstein táborából maradt reánk. Mert mindent elpusztított a harminczéves háború és a friedlandi herczeg, de ezt a kettőt meghagyta a mai korra is, hogy tulajdonképpen ne is harmincz esztendőös legyen az a borzalom, hanem tartson ki tovább is, még egy jó ideig.

Az osztrák katonai büntetőtörvénykönyvnek az alapelvei a harminczéves háboru korából valók, a

kodifikációja pedig valamikor a tizennyolczadik században történt, tehát akkor, amikor még nem volt általános védőkötelezettség, nem volt meg a sokszor büszkén emlegetett néphadsereg. Az intézkedései tehát vagy jók, vagy rosszak. Ha rosszak? Hát akkor persze, hát rosszak és felesleges tovább diskurálni róluk, el kell dobní őket. De mi van velük, ha jók? Ha csakugyan bölcs, körültekintő, a világot, a szükségszerűségeket és az embereket minden becsületes lehetőség szerint mérlegelő elméknek az alkotásai. Akkor azután igazán kétségbeejtően rosszak. Mert akkor minden emberileg lehető tökéletességgel a tizenhetedik és a tizennyolczadik század világára, hadseregére és embereire vannak reá szabva.

A tizenhetedik század a zsoldos hadsereg kora volt. És valóban, landsknechtnek nem a paraszt kisbirtokos fia ment el, nem is a városi czéhek valamelyik mesterének a fia, akiknek megvolt a biztos kenyere, hanem a népnek a legalja, a söpredéke. Az a szemét, amit az új kor kezdő szakaszában termelt meg a nagyobb városok alsó rétege, a deklasszifikáltak, a czéhtelenek, a rendtelenek és rendetlenek, meg az a másik szemét, amit a falu termelt, a hires verekedők, a falu rosszai, a notórius kasza-kapakerülők. Ezeknek a rendbentartására valóban szükséges volt a hóhér és akkor valóban érthető »Nothbehelf« volt, ha hóhér hiján puska-port is szabad volt pazarolni valami többé türhetetlen gézenguzra.

A tizennyolczadik században azután jött a verbunk, a régi condottiere- és landsknecht-intézménynél valamivel már kevésbé — hogy úgy mondjam — osztályformában. Most már részben önként álltak be a legények katonának, részben pedig kötéllel fogdosták őket. Hogy az erkölcsi klasszisa melyiknek volt magasabb, annak-e, aki a polgári élet munkája, de esetleg valamely megtorló intézkedése elől menekült a hadseregbe, avagy pedig annak, akit akarata ellen, csellel, vagy erőszakkal vittek el katonának, akinek tehát csak a szabadulás, a szökés volt az egyetlen becsületesen gondolt gondolata, azt hamarosan eldönteni bajos volna. De az bizonyos és megokolt, hogy a fegyelmet ebben a hadseregben is csak az akasztófával és statárium-szerűen rideg proccszus-csinálással lehetett fentartani.

Ugy látszik tehát, hogy az osztrák katonai büntető-törvény a maga idején, akkor, amikor megcsinálták, jó volt. Tehát ezért és éppen ezért felháborítóan rossznak kell lennie ma már. Mert ma már nem zsoldos, nem is verbuvált hadseregére szólnak az intézkedései, hanem az általános védőkötelezettség hadseregére. Ebbe pedig nem a világ szemétjét fogadják be, hanem kiválogatják a legények elejét, az emberanyag legjavát, a testileg-lelkileg legkülönbekből alkotják össze lehetőleg a hadsereget és ez a lehetőség ma már igen nagy, mert van négy korosztály, van póttartalék, van népfelkelés és így a klasszifikáció, a válogatás módja a lehető legnagyobb. Sőt, ha az emlékezetem nem csal, katonai axióma az, hogy a katona különb és felsőbbrendű ember, mint a civíl.

És ezekre a felsőbbrendűekre szól még ma is ugyanaz a törvény, amely az intézkedéseiben vad martalóczokra, mesterségből verekedőkre, erőszakkal lefüleltekre és a néptől egészen különálló intézményre szabta rá a maga korának a világfelfogását és emberismeretét. Ezért történhetik meg még ma is az a hallatlan és igazán az ember haját égnek meresztő dolog, hogy a vádlott nincs is ott a bírái előtt, amikor azok az életéről és haláláról tanácskoznak, hanem a czellájában vonaglik a kintól az ágyon, vagy pedig félőrülten ugrik fel és térdre roskadva hangosan imádkozik a Boldogságos Szüz képe előtt. És akkor a katonaorvos azt mondja rá, hogy — alighanem szimulál. És ezért történhetik meg, hogy a vádat és a védelmet egy személyben képviseli az auditor. Melyik lelkével, melyik meggyőződéssel? Ha a cseléd vasárnap éjjel kimarad és hétfőn hajnalban magamnak kell ajtót nyitnom a tejes embernek, véres lelki tusát vivok magamban azon a kérdésen, hogy most, ha hazajön, felpofozzam-e azt a disznót, vagy pedig ő. m. a f. ő is ember, majd csak ráfordulok. És nem hágy elaludni a gondolat, hogy mikor cselekszem igazságosabban és — okosabban. És a hadbíró lelkére nem ilyen kicsiny kis kérdések *in foro interno elintézését* bizza rá a katonai büntető eljárás, hanem a cziankális pirulák ügyét, ezt a pszichikai nagy rejtelmet, amely bele fog kerülni egy újabb Pitalba, mint ahogyan benne van a régiben a másik hires és egyes részeiben még ma is rejtelmes katonai proccszus, az Eynatten-pör. Amelyen el fognak töprenkedni büntetőjogászok, pszichológusok és pszichiáterek egyaránt, hogy a Hofrichter neve csakugy megmarad példának és rejtelennek a büntető-lélektanban, mint ahogyan megmaradt a Cardani fiáé, vagy a Bolyai Farkasé.

Ezt a rettenetes terhet bizza rá az osztrák katonai büntető-törvénykönyv egyetlen egy embernek a lelkére. Mert azt nem szabad elfelejteni, hogy a katonai bíróság, éppen az auditor kettős feladata miatt, csupán csak *pictus masculus*, az ítélet, amit mond, tisztán csak az auditor szava és véleménye. Ha másért nem is volna az, azzá lesz már a szakértő embernek a laikusra — mert hiszen a hadbíró tagjai laikusok a jogtudományban — mulhatatlanul gyakorolt szuggesztív hatásánál fogva is. Minden egyes hadtörvényszéki eljárásban tehát tulajdonképpen egyetlen egy bíró ítél. Súlyosítva azzal a ténynyel, hogy ez a bíró egyuttal ügyész és védőügyvéd is. A polgári eljárásban pedig ma már csak a csirkepörök és az alacsonyabbfoku pofonok tartoznak magánbíró elé, már egy súlyosabb fejbeütés esetén is társasbíró íté . . .

No. Hiszen azért nem kell éppen az élére állítani a dolgokat a Hofrichter-eset alkalmából, mert hiszen egészen bizonyos, hogy nem fogják halálra ítélni, vagy legalább is nem hajtják rajta végre az ítéletet. Möllersdorf az ő sorsa és valóban zavarba jönnék, ha most hirtelenében valaki azt kérdezné tőlem: »Ugyan, hát te mi egyebet mást csinálnál vele?«

Ezt a szerencsétlen, beteg embert valóban ártal-

matlanná kell tenni és a dologban a rettenetes csak az, hogy ez a lefegyverzése a Hofrichtereknek ma még ilyen irtózatossá lelki torturák árán mehet csak végbe. De igazán botorság volna itt a változás kérdését a katonai bíróságtól várni. Que messieurs les civiles commencent.

Paganel.

Kupány vezér szól.

Irta: NAGY ENDRE.

Bakonybéli berkek,
Lombok közt bújkáló éjszaka,
Ott künn hajszol, kerget
Estefán király véreb-hada.

Csupa dajcsos rittek,
Ugy szedte föl mindet valahol . . .
Minket az űzött el,
Hallgasd csak, hallgasd csak, hogy csahol.

II.

Itt a szűz tisztáson
Szünik háborgásom,
Gondom itt levedlem.
Vesztett csaták végén
Nyughatunk itt békén
Süppedt moha-leplen.
Zöld harkály kopácsol,
Fajdtyúk kotkodácsol,
Zúg-zajong az erdő;
Lombját ránk hullatja,
Gyászszal megsíratja
A magyar embert ő.

III.

Nap fia a felhő,
Felhő fia forrás,
Forrás fia erdő.

Ő hozzá menekszem,
Jámbor gyerekhittel
Az ágyába fekszem.

Áldjuk a tölgyfákat,
E vén czimboráink
Köröttünk őrt állnak

Lombjukba takarnak,
Ha nincs más hajléka
A kivert magyarnak.

IV.

Sírjukra várnak
A halottak,
Akik a ritterek
Zsoldos fegyverétől
Elhullottak.

Frissen vájt sírba
Beereszszük,
A vértet, a kardot,
A pajzsot, az íjjat
Mellé teszszük.

Görgessünk rájuk
Sziklát jelnek.
Ha majd erre járnak
Az emlékezések, —
Rájuk lelnek.

V.

Hej legények, gyorsinú legények!
Nosza neki erdők sűrűjének!
Nosza gyorsan kelni szarvas-lesre,
Szarvast ide, mire jön az este.

A négy lábát gúzsba kössük össze,
Omló vére a síft megöntözze,
Szivárogon le bús izenetnek,
Hogy itt vannak, akik nem felednek.

Rözsemáglyánk nosza meggyújtátok,
Éhes lángját megabrákoljátok,
Csak hadd gyűljön sístergő parázsa
S üljük körül gyászos áldomásra.

Te nyugvó nap harmatod le üsd itt,
Hadd csapja le futni vágyó füstjít.
Mert ha szagát venné latin, német,
Torunkból is tizedet szednének!

VI.

Samánok, a dobot csak szaporázzátok,
Samánok, a sipot se sajnáljátok,
Tépjétek, nyűjjetek, nem fáj a romlása,
Nyűjjön a hegedű, ma szól utoljára.

Ha fája elnémul s elhagyja a lélek,
Csak hadd égjen el mind, a máglyára vélek!
Hogyha mi elveszünk; tudom, érzem, látom,
Nem lesz már több nóta ezen a világon!

VII.

Daltermő rétekre
Kijár majd legelni
A papok tizedje.

S ha mit lelegelt a',
Letallózza szépen
A barát-kollekta.

Varjak, setét varjak
Zsöllér vetésétől
El se maradnak!

De réten, irtáson
Hadd szálljon mégegyszer
Az én hitvallásom.

VIII.

Szendergők ablakán
Bezörgessen,
Vad vércse-körmével
A sziveknek essen!

Még eb is a vaczkán
Fölvonyitson,
A csecsszopó gyerek,
Az is fölsikitson!

Pásztorok tűz mellett
Elheverve
Érezzék, hogy kupás
Lelke suhan erre!

IX.

Ahol megnyillik források ajka
És olvadt kristály buggyan ki rajta,
Ott van az Isten!

Ahol gyümölcsös fa ága görnyed,
Duzzadt lágyékán megfogant nőknek,
Ott van az Isten!

Jussát védő kar szilaj vivásán,
Mai magzatnak első sírásán,
Ott van az Isten!

Gyöpös mezőkön, szikes pusztában,
Hegedű-szóban, bajtárs borában,
Ott van az Isten!

Nyári verőfény osztályosában:
Harmat-esőnek ragyogásában,
Ott van az Isten!

Ahol az aggság álomba rokkan,
Dolga végeztén derűs halottban, —
Ott van az Isten, ott van az Isten!

X.

Holnap, ha a hajnal
Az éjtől elválik:
Napisten fiai
Elveszünk egy szálig.

Forrásnál, kútfnél,
Lankásán a dombnak
Szabadon Istenhez
Szállni már nem fognak.

Kétségnek, bánatnak,
Gondnak hordozója
Nem lesz már enmaga
Szabad szószólója.

A meggyötört szívnek
Bús panaszkodását
Kufár istenházák
Boltívébe zárják.

Orgonabúgás lesz:
Dali regős ének,
És virágillat lesz:
Füstje a tömjének.

... Kidőlt szívem vére,
Immár fekszem, alszom,
Fagyos szellő borzong:
Halk kirielejszom!

Boldog házasság.

Irta: PETER NANSEN.

(4)

Mikor a levél utolsó mondatához értek, Jermer felkiáltott:

— Mi az ördög ez, Mogensen? Miért hitetsz el vele ilyent?

Mogensen úgy kaczagott, hogy szinte csuklott bele és így szólt:

— Ugy-e értek a csizióhoz! Az embernek gondoskodnia kell, hogy barátjait ártalmatlanná tegye!

A levél egész este élénk beszélgetésre adott alkalmat. Mogensen viharosan lelkesedett, Jermer pedig magába fojtotta a lelkesedést — és az esztétikus csodálatot. Imponált neki a biztosság, amivel ez a kis nő férj és szerető között himbálózott. Mint az alvajáró, — gondolta magában — akinek sejtelve sincs a veszélyről.

Végül részletesen leírták, mi történt a házban, mióta Nancy elutazott. E tudósításnak majdnem minden második sorában előfordult Nancy neve.

Aztán Mogensen pár sort intézett a saját nevében is a feleségéhez. Jermer megelégedett egy kis tréfával: »Üdvözlöm az egyetlen asszonyt, akit szívesen megcsókolnék«.

Ettől kezdve a két barát özvegysége — amint Mogensen mondta — fel se tűnt. A postáról minden este levelet hoztak Nancytól és ezek a levelek együttérzők voltak, felolvadtak az otthoni életben, mert Nancy megsejditette ezt az életet s kis intésekkel, tanácsokkal irányította is. Ugy tetszett, mint hogyha e levelek által csakugyan közöttük is élt volna. Mindenre, ami napközben történt, volt vagy komoly, vagy tréfás szava és minthogy ezeket a megjegyzéseket mindig előhozták, úgy látszott, hogy csakugyan résztvesz társalgásukban.

Az asszony volt beszélgetésük középpontja, a ház géniusza.

Végre elérkezett július elseje s vele együtt a két barát szabadsága is. Reggel elutaztak Kopenhágából, hogy Fredericiában találkozzanak Nancyval.

IX.

Utközben keveset beszéltek. Mind a ketten a kupé egy-egy sarkában ültek, s vagy maguk elé meredtek, vagy szundikálni próbáltak. Mihelyt azonban valamelyik állomáshoz értek felfigyeltek és újra-újra ugyanazokat a megjegyzéseket ismételték. Kimondták az állomás nevét és felelgettek, hány kilométert utaztak már.

Mikor a kis Belt felé mentek, Mogensen ezt mondta:

— Szép napok voltak ezek. De mégis hiányzott valami. — Mikor pedig Jermer hallgatott, hozzátette: — Te persze nem érzed ezt. Mert én Nancyt — mondta

és csendesen nevetett befelé — több tekintetben nélkülözöm.

Jermer kedélyesen megveregette a vállát.

— Igen, kiki a maga módján.

Ezen mind a ketten nevettek szívből és megértően.

— — — Vonatjuk félórával előbb ért Fredericiába, mint a Nancyé. Amíg várakoztak, egy kis finom diner-t rendeltek a vendéglőben s a városból a kertésztől, virágokat hoztak.

Az éjszokról jövő vonat elődübörgött. Már távolból megláttak egy női fejet, amely, virágos kalapba berámázva, kihajolt az ablakon. Mikor a fej közeledett, integetni kezdett s a sárga keztyűs kéz egy zsebkendő t lengett.

— Itt van!

És mind a ketten a kupéhoz rohantak, amelyből Nancy nézett ki, ragyogva a nyári egészségtől, a várakozó örömtől, szebben, mint valaha. És mihelyt kinyitották a kupé ajtaját, majdnem mindkettő karjába ugrott.

Mogensent megcsókolta, aztán Jermerhez fordult, erősen megszorította kezét, reánézett, Jermer pedig ezalatt lehajolt és kezét csókolt neki. Akkor aztán mint a kettőt pajtáskodóan karonfogta és így — középen Nancy, virágos kalappal, világos nyári ruhában, mindkét kezében csokor — nevetve és fecsegve mentek, mint három fiatal diák a vakációra, gondtalanul örülve egymásnak, a hordároknak és a kalauzoknak jónapot kiáltva, boszantva az ideges és fáradt utasokat, akik között kedélyesen tolongva törtek utat maguknak.

— — — A nagy étteremben egy ablakfülkében foglaltak helyet. Kivülük, a terem másik végében, csak egy álmos kereskedelmi utazó várakozott a nyugat felé induló tehervonatra.

A diner végén pezsgőt is nyitottak. Evés közben eleget ittak, így a pezsgő az asszonyt egészen kihozta a sodrából. Mogensen is nagyon vig volt.

A kétheti böjt felkeltette szunnyadó lovagkedvét s fiatal feleségével szemben udvarias és előzékeny volt, mint egy új férj. Jermer lassanként feleslegešnek érezte magát; a csókért, amit Mogensen adott, vagy kapott, egy tekintettel kárpótolta csak Nancy, vagy egy titkos kézszorítással az asztal alatt.

Nancy észrevette lehangołtságát; egyszerre odahajolt a férjéhez, a fülebe sugott valamit, mire Mogensen felkelt és elment.

Mikor Nancy és Jermer egyedül maradtak, Jermer így szólt:

— Miért ment el a férjed!

— Megkértem, hogy intézzon el valamit nekem. Akartam tudni, mi a bajod? Miért oly néma az én drága barátom? Nem örülsz, hogy újra látsz?

Jermer válaszolt:

— Nancy, féltékeny vagyok. Nem bírom elviselni, hogy a férjed csókol. Vágyódom utánad.

Az asszony reánézett egy oly tekintettel, amelyből őszinte szerelem sugárzott és öröm a féltékenysége miatt és azt mondta:

— Igazán azt hiszed, hogy okod van féltékenykedni az uramra? Nem, kedvesem, ne gyötörd magad ily badarságokkal! Te nem vágyakozhatsz úgy utánam, mint én te utánad. Ha lefeküdtem, minden este sokáig ébren maradtam és sirtam utánad. Igen, — és ne haragudj meg ezért a gyerekségért — karjaim közé zártam a fejpárnámat, mintha te lennél, mintha te is mellettem lennél.

A kereskedelmi utazó a terem másik végében elaludt az asztalnál és a két pinczér ottan állt a kasszánál s enyelgett a kisasszony nyál.

Jermer megragadta Nancy kezét s közel huzta magához. Az asszony szerelmesen lehajtotta a fejét és Jermer megcsókolta a nyakát.

— Mikor maradunk magunkra?

— Megpróbálom, talán már holnap is lehet. De akkor boldog leszel. Olyan végtelenül örültem már a viszontlátásnak. Ne haragudj érte!

Jermer boldogan reátekintett és megszorította a kezét. Az asszony rámosolygott, de komolyan mondta:

— De bizhatom-e benned? Jó voltál, amíg nem voltam ott, illedelmes voltál-e, ahogy megígérted?

— És te? Jó voltál te is? Nem kaczerkoddál a fiatalemberekkel?

— Ugyan ne tréfálj, — hogy én? Más dolgokra kellett gondolnom! De ne hamarkodd el a beszédet. Majd megkérdem egyszer Mogensent, akkor majd megtudom, jól viselted-e magadat.

Éppen ekkor jött vissza Mogensen.

— Itt az ideje, hogy fizessünk. Tíz percz mulva indul a vonat.

X.

A kis északi-tengeri fürdőt fővény ölelte körül. Egy negyedórás ut vezetett a dombos, kacskaringós homokösvényen át a fővényes parthoz, ahol a fürdőzők kocsiba szálltak, amelyet két halász tolt ki a tengerre. Csak egy ilyen kocsi volt, de nem is kellett több.

A kis fürdőcske még nem tett szert világhírré. A víz épp oly sós és friss volt, mint a többi jüt világfürdőnél, de az orvosok és az agyafurt szállósok még nem zsákmányolták ki.

Az egész fürdő alapjában csak egy kis házikóból állt az Északi-tenger partján, amelyben minden nyáron 20—30 ember lakott, aki olcsón és nyugodtan akart élni.

Jermer a kis helyet még diákkori turistaságából ismerte. Ő indítványozta, hogy ide jöjjenek. Itt minden megvan, amit barátai kívánnak. Itt igazán egyedül lehetnek.

Mogensen és Jermer megérkezésük után délelőtt a verandán ültek, amely a gyepes és kavicsos kertre nézett és várták Nancyt, hogy a fürdőbe kísérjék.

Egyszerre csak eléjük toppant egy idegen fiatalemberrel, egy elegáns alakkal aki tulgondosan volt öltözve, a divatlapból kivágott nyári toiletteben, amely ebből az igénytelen kis fürdőhelyből kicsit kiritt. A fiatalember bordó selyeminget viselt, fehér flanell ruhát és flanellsapkát. Csipetője minden pillanatban lepattant kis, széles orráról. Egész lénye, egész személye tulságosan gondozott és pipes volt és mopszliszerű, élénk arcza szemtelennek és finomnak tetszett, izgatónak és egyben megnyerőnek.

A két barát bámulva látta Nancy asszonyt és lovagját, akik élénken beszélgetve álltak meg a kertajtó előtt. A lovag nagyon érdekesnek tetszett, mert Nancy minden pillanatban hangosan felnevetett, míg a lovag viharosan beszélt s botjával hadonászott.

Végre Nancy bucsura nyujtotta a kezét és a kertbe jött. A lovag azt mondta: »au revoir« és ellillant.

Mikor az asszony a verandára jött, kérdésekkel árasztották el, ki az az ur, akivel beszélt, honnan ismeri, hol lakik stb., stb. Nancy elmondott mindent.

Martinnak hívják s a néhai ismert, gazdag tanácsos fia. A sógoránál ismerte meg, — tulajdonképpen »kolle-giális uton«. A fiatal Martin ugyanis fővárosi könnyelműségéért egy kis városkába számüzte magát, a postahivatalba, hogy ott a család egy barátjánál, Stauche postamesternél dolgozzék mint volonteur. A fiatalember jogot tanult, de ez nem izlett neki. Őt évig azzal hitegette anyját, a tanácsosnét, hogy vizsgáira

készül, alapjában azonban arra készült, hogy a reá szálló vagyont elkótyavetyélje. Végre az anya rájött a fia turpisságára és azt kívánta, szakítsa meg a tanulmányát s valami hasznosat kezdjen. A fiu belátta, hogy vagyoni szempontból nem jó lesz ellenkeznie és szó nélkül beült az öreg jovialis postamester irodájába. Azonkívül tetszett is neki a dán királyi posta szabályos, könnyű munkája s így elhatározták, hogy őszre a fővárosi postához tételik és ott nyugodtan, minden megerőltetés nélkül — a szükséges protekció segítségével — karriért csináltatnak vele. Nancy a postán látta meg egy napon, midőn maga vitte a postára a levelet, hogy gyorsabban megkapják és ekkor Martin ur nagyon udvarias volt, ki is jelentette, hogy örül, ha valamelyik kolléga urnak szíveséget tehet. Később Nancy — ugyancsak ezért — gyakran járt a postára és mindenkor kitüntető figyelemmel fogadta Martin ur. Nagy meglepetésére most a fürdőház előtt találkozott vele. Martin reggel érkezett és itt akar vakációzni. Szeretne Mogensennel és Jermerrel megismerkedni, de most nem akart vele jönni, mert a tizenkettes postáig néhány fontos üzleti levelet kell megírnia.

— Áldott jó ember — fejezte be a referációját. — Nem nagyon tehetséges és a komolysághoz sincs igen hajlama, de dús gazdag, vagy legalább is az lesz és kitűnő összeköttetései vannak, — neked, Mogensen, nagyon sokat használna az ő ismeretsége.

Mogensennek azonban nem igen tetszett az ügy.

— Ez igazán rettenetes! Már úgy örültem, hogy egyedül leszünk! És most egész nap utánunk szalad ez a majom.

Jermer se volt igen elragadtatva: Martin hirtelen megjelenése, mindjárt a megérkezésük után, igen különösnek tetszett neki és azt mondta:

— Csodálom, hogy a leveleiben nem is beszélt erről az ismerőséről.

Az asszony felnyitotta napernyőjét és így válaszolt:

— Igazán csodálatos. De nyíltan bevallva, nem is igen érdekelt. És annyi más irnivalóm volt. Egészen megfeledeztem róla.

Mikor a két barát lenn feküdt a tengerparton és Nancy fürödni ment, újra Martinra terelődött a beszéd.

— Érdekes, hogy ez az ember éppen itt akar nyaralni — mondta Mogensen.

— De miért?

— Azt hiszem, nem lehetetlen, hogy éppen Nancyért?

— Lehet. De mit akarhat?

— Igaz! Rá fog unni. Nekünk nincs mit félnünk.

— Mogensen nevetett. — Csak megtudja, hogy még meg se említette a leveleiben.

Jermer nem felelt s a beszélgetés befagyott. Egyszerre csak valaki kiáltott a víz felől:

— Jó reggelt, urak!

Nancy volt, kék- és fehér csikos fürdőruhában. Térdig vízben állott, arcát a part felé fordította s hátával fogta fel a hullámokat, melyek a magasba emelték.

— Pompás! — kiáltott, levegőért kapkodva, de ekkor jött egy hullám, amely majdnem feldöntötte.

Az urak felkeltek és lementek egészen a vízhez.

— Jaj, ne jöjjetek — kiáltott az asszony. — Nem szeretem, ha itt vagytok.

Mogensen hangtölcsért formált a kezéből és oda kiáltotta neki:

— Hát irigyled szegény Jermertől, hogy néha ő is lát valami szépet.

Azután az urak fürödtek, Nancy pedig a homokban feküdt és sütkérezett.

(Folytatása következik.)

PESTI ARRIVEK.

A kozmetikus.

A kozmetikus szép fiu volt és Kassáról jött harmadikon. A budapesti orvosi egyetemet szorgalmasan látogatta, de emellett nagyokat koplalt. Végre Geiringerék, akik a Dalnok-utczában a harmadik emeleten hónapos szobát adtak neki bérbe, megsajnálták és meghívták az asztalukhoz.

Négy évig ingyen reggelit, ebédet, uzsonnát és vacsorát adtak Pálos Lajosnak. Sohase sem követelték tőle a czinzet. Sőt egy csomó tandíjat és vizsgadíjat is lefizettek helyette. Ennyi önzetlenségre csak olyan család képes, hol eladó leány van serdülőfélben.

Pálos Lajos egyszer burkoltan meg is ígerte, hogy amint leteszi a doktorátust, feleségül fogja venni Geiringer Lottit.

Lotti az ő egyszerű, de kedves delain-ruhájában a Dalnok-utczá egyik szépsége volt. Tizenöt éves leány korában is már nagyon fejlett volt. Idomai duzzadoztak az egészségtől, mindamellert karcsu volt és elegáns, ringó csipejü. Gesztenyebarna, sima haja kokett sűrűséggel borult tejfehér arcza köré.

Ennek az ábrándos fényü arcznak azonban megvolt az a nagy hibája, ami a tulságosan finom virágokat is jellemzi, hogy nagyon kényes volt. Minduntalan elszeplesődött. A nyári hőség olyan tarkabarkává sütötte, mint amilyen a pulykatojás.

Pálos Lajos már csak hálából is tanulmányozni kezdte a kozmetikus szereket. Kipróbált mindenféle szert a szeplő ellen, kísérletezett, minduntalan új vegyi készítménnyel állt elő. Hiába. Nem akadt balzsam, amelytől Lotti szeplői elmúltak volna.

És multak az évek. Lotti szeplői egyre nagyobbak és lesujtóbbak lettek. Pálos Lajos az évek folyamán egész könyvtárt gyűjtött össze kozmetikus orvosi könyvekből. De ezek a holt papirosok hiába porladtak a polczokon. Lotti csak annyit tudott róluk, hogy vannak természeti csapások, amikkel szemben a legtudósabb könyvek is tehetetlenek. Gyűlölte is őket.

Pedig ezek a könyvek végre megjutalmazták a Pálos Lajos makacs szorgalmát. Egy szép nyári napon letette a doktorátust. A fekete kabátot, amelyben Pálos átvette a pergamenre írott orvosi oklevelet, még Geiringerék csináltatták a maguk költségén. Valóságos ünnep volt számukra, amikor az ujdonsült doktort hazahozták az egyetemről. Mutogatni szerették volna az egész háznak, amely már kezdte irigyelni a Geiringerék szerencsését.

Pálos Lajos annál nagyobb gondok közt ült a hónapos szobájában. Végre a kezében volt a diploma, amely följosította rá, hogy »embereket büntetlenül ölhessen«. Csak ki kellett volna tennie a kapu alá a czimtábláját és várni a páczienekre.

De ki megy el egy orvoshoz, aki hónapos szobában lakik? Az orvos csak annál kezdődik, aki legalább

háromszobás, elegánsan butorozott lakást tud tartani. Szüksége van előszobára, fogadósobára, rendelősobára és hálószobára. Ez a legkevesebb, amit a páciensei elvárnak tőle. A lakás, a butorok, a berendezkedés, a műszerek azonban egész vagyonba kerülnek.

A társadalom még soha nem gondolkozott rajta, hogy nincs szerencsétlenebb ember, mint az ilyen szorgalmas, jóra való, de szegény orvos, aki pénz nélkül semmihez sem foghat. És hány ember jut ilyenkor az elé a válság elé, hogy le kell térnie a szorgalom, a becsületesség, az egyenesség útjáról, ha egyáltalában hasznát akarja venni a diplomájának!

Pálos Lajos jól tudta, hogy neki Lottival szemben kötelezettsége van, de azt is tudta, hogy ennek a kötelezettségének nem tehet eleget. Mert Geiringerék szegények és nem tudják előteremteni azt a pénzt, amennyivel egy orvos megkezdheti a pályafutását.

Heteken át töprengett, hogy mit csináljon. Mindenféle ut nyitva volt előtte, csak egy nem: az egyenes, becsületes ut. A megélhetés ösztöne, az érvényesülés vágya haladéktalanul a gázság felé hajtották.

Lotti jókedvű és csinos teremtés léteire kissé hajlott a kaczerásra. Melyik fiatal leány nem játszik a szemével akkor, amikor a sugarai még a napénál is jobban gyujtanak? Pálos Lajos is tudta ezt és gyáva ravasz-sággal bemutatta Lottinak egy barátját, aki nőekkel szemben »hirtelenkező« volt. És egyszer, mikor Pálos hirtelen ajtót nyitott Lottira, látta, hogy a fiatalember egy csókot csempész be a leány nyakára hátulról. Lotti elsápadt, pedig egészen ártatlan volt a dologban. Másnap Pálos szakító levelet küldött neki, bár nem küldte vissza a leány jegygyűrűjét.

Ez volt a kozmetikus első gázsága.

*

Egy hónap múlva Pálosnak már négyszobás lakása volt. Orvosi czimtáblája a kapu alatt ékeskedett. Pompás butorai voltak. Elegáns műszerei. Mindezek felül pedig volt egy hitelezője, aki »studott várni«.

Ez a hitelező minden elsején megjelent és megbogtatta a Damoklesz-kardját. Egy váltót, amelyre Pálos egy gazdag, de fukar nagybátyja nevét hamisította. Szükszavu ember volt ez a hitelező. Pálos Lajos azonban annál több szóval tartotta:

— Csak legyen nyugodt, Capfer ur. A páciensek már kezdenek hozzám dűlni. Ma már három betegem volt. Azonkívül egy fényes parti van kilátásban. Már beszéltem az ügynökkel. Holnap elvisz Kassára és bemutat a családnak.

Mindebből egy szó sem volt igaz. Az orvosi tábla hiába lógott kinn a kapun. Nem akadt egy páciens sem. A házasságközvetítő ügynökök sem nagyon törték magukat az új doktorért. Hiszen csak a házmesterig kellett fáradniok és már ott megtudhatták, hogy Pálos Lajos doktor urnak nagyon rosszul folyik a sora.

A doktor ur már azon a ponton volt, hogy zálogba vigye egy és más holmiját. Legkevésbé volt szüksége a

könyveire. Már el is akarta őket vinni az ócskakönyvkereskedőhöz, amikor válogatás közben a kezébe akadtak a kozmetikus könyvei. Hirtelen a homlokára csapott.

— Kozmetikus leszek! — kiáltott föl. — Hogy ez hamarabb nem jutott az eszembe.

A könyvei az antikváriushoz vándoroltak, a holmijai a zálogházba, de a pénzen, amit így szerzett, egy hétig élédegelhetett és azonkívül hirdetés is tehetett közzé a lapokban. Ez a hirdetés lármásan tudatta a világgal, hogy Pálos Lajos, a híres bőrgyógyász kozmetikai laboratóriumot nyitott, hol a tudomány legujabb fegyvereivel irtják a szeplőt, májfoltot, anyajegyét és egyéb bajt, ami az arcot elcsufítja, azonkívül arcmasszázs-zsal és orroknak parafinnal való helyreigazításával is foglalkoznak.

A hirdetésnek az lett a következése, hogy Pálos Lajosnak többé nem köszönt vissza néhány konkurrens kollégája. Páciens ellenben alig akadt egy-kettő. Vén kisasszonyok, akiknek arcát már egészen kimarta a sok szépitőszer és akiken nem lehetett többé segíteni.

A hitelező pedig újra megjelent a Damoklesz-kardjával.

Ekkor végső kétségbeesésében Pálos Lajos kiment az utcára sétálni. Czéltalanul. Lesz, ami lesz.

És a korzón egy hölgyet látott, akin elegáns ruha feszült és akinek elég csinos arczocskája lett volna, ha az ajkán egy meglehetősen csunya, barna anyajegy nem éktelenkedik. Pálos Lajosnak épp ez az anyajegy tűnt fel. Nem tágitott a hölgy nyomából. Utána ment egy mellékutczába is. Ott a hölgy hirtelen haragosan megfordult:

— Mit akar tőlem? — kérdezte.

— El vagyok büvölve, el vagyok bájolva, — szólt Pálos doktor ur — amióta látom, azóta nincs nyugtom!

— Én tisztességes nő vagyok! — replikázott a hölgy.

— Ha nem volna tisztességes, akkor nem követném — szólt Pálos. — Tisztességtelen nővel nem is állok szóba.

— Azért! — mondta a hölgy és türte, hogy Pálos mellette menjen.

— Megengedi, hogy tovább is kísérjem? — kérdezte a doktor pár perc múlva.

— Ha tisztességes és komoly szándékkal közeledik felém, akkor megengedem — felelte a hölgy.

— Értem. Feleségül venném, ha . . .

— Ha?

És a doktor szép lassan az anyajegyre terelte a diskurzust. Mikor elváltak, megállapodtak abban, hogy a hölgy másnap fölkeresi a doktort és kezeltetni fogja az anyajegyét.

Nem volt pontosabb és hálásabb páciens, mint ez a kisasszony. Fizetett mint egy huszárfőhadnagy. A doktor néhány hétig szépen megélhetett a honoráriumból. A harmadik hét végén a hölgy türelmetlen lett:

— Az anyajegyemet még mindig nem mulasztotta el. Sőt doktor ur azt is mondta, hogy ezzel az anyajegy-

gyel szebb vagyok, mint bárki más és hogy nélküle el sem tudna képzelni.

— Ez igaz — felelte a doktor.

— Hát arra emlékszik-e, doktor ur, hogy mit mondott a mult szombaton?

— Mit mondtam?

— Azt, — felelte a hölgy — hogy ma őszintén nyilatkozni fog arról, hogy feleségül vesz-e.

A doktor ur nagyot és mélyet sóhajtott:

— Igen. Éjjel-nappal önre gondoltam, kisasszony. Elképzeltem, hogy milyen boldog volnék az ön oldalán. Egy ilyen szép, okos, házias nő mellett, mint amilyen maga. Csak a lelkiismeretemmel nem tudtam leszámolni. . . .

— A lelkiismeretével? — csodálkozott a hölgy.

A doktor ur mélyen, szomoruan lehorgasztotta a fejét:

— Sulyos vallomást kell tennem, nagysád, — szolt — amely már régóta nyomja a lelkemet. Éveken át egy nőhöz fűzött a sorsom. Ez a nő hiven kitarított mellettem. Neki köszönbetem, hogy most orvos vagyok. És bár sohasem szerettem, mégis megígértem neki, hogy feleségül fogom venni. Roppant sajnálom ezt a könnyelmű ígértelemet, de én becsületes ember vagyok. Nekem meg kell tartanom az adott szavamat, még ha beleszakad is a szívem.

A hölgy csodálkozott, leesett a hetedik mennyországából és végre fanyarul kérdezte:

— És ezen törte a fejet, doktor ur, egész éjjel? Szép kis mese. Aki elhiszi.

— De nagysád, — szolt a doktor fölháborodott bariton hangján — akarja látni a bizonyítékot, hogy nem hazudom?

Ezzel szinpadiasan egy gyűrűt vett ki a zsebéből. A Geiringer Lotti jegygyűrűjét . . .

Ez volt a kozmetikus második gazsága.

*

A harmadik, negyedik és a többedik gazság magától következett egymásra. Mindig akadt egy hölgy, akihez csak tisztességes és komoly szándékkal lehetett közeledni és akinek különben csinos arcán májfolt, szeplő, pörösenés vagy orrvörösség nyugtalanzkodott.

És jöttek, kezeltették magukat, fizettek busás honoráriumokat, himeztek párnákat, szivartárczákat és végre, amikor azt hitték, hogy célnál vannak, a doktor ur zsebéből kikerült a kis talizmán, a jegygyűrű.

Ma pedig? A kozmetikus urnak tíz szobás lakása van a főváros egyik legforgalmasabb helyén. A menyasszonya ugyan szeplős, de mindegyik szeplője körülbelül tizezer koronára van bebiztosítva.

Morál: A kozmetika minden kenőcse közül az egyetlen igazi szépitőszer — a pénz.

Reveur.

INNEN-ONNAN.

♣ **A lefokozott huszárcapitány.** Nekünk szimpátikusabb volt, mikor egy évvel ezelőtt összeszorított ajakkal kivonult a katonai börtönből s kötelezőnek ösmervén magára nézve a lovagiassági szabályokat, hallgatott. A hallgatásában sok volt a sejtetés. Mesék, legendák születtek ebből a némaságból s ezeket a meséket, legendákat most silány valósággá alakítja át *Mihálovics Géza*. A huszárcapitány megunta a hallgatást s megszólalt. Nem is egy, de két szájjal. Ugy látszik, sok a mondanivalója s nem győzné egy szájjal. De minél többet beszél, annál ellenszenvesebbé válik. Eddig mártírt láttunk benne, de most, hogy megszólalt, egy kevésbé tisztelt újságíró-típust ismerünk fel benne. Tessék csak idefigyelni. *Mihálovics* megsugja a világnak és a Habsburgoknak, hogy megírja memoárjait. Bejelenti, hogy szenzációkkal szolgál a világnak, ha lehetetlenné teszik boldogulását. Ugy-e bár, ez már közel jár a büntetőtörvénykönyvnek egy bizonyos paragrafusához, melyet *Garai Manóval* kapcsolatban gyakran emlegettek az utóbbi időben. Pedig milyen alázatos, milyen szerény és lojális volt, amíg azt hitte, hogy az udvar újra kegyelme fogadja! Hogy védekezett a vádak ellen, melyek elítéltetését jogosnak mondták! Hogy hangoztatta ártatlanságát, mennyire ismételtette, hogy semmit, de semmit sem tett, ami a jó viszonyt megzavarhatta volna közte és a főhercegi család közt. S most mégis memoárokkal fenyeget. Eszerint tehát mégis történt valami. De ha csakugyan történt, miért tartja igazságtalannak a lefokozást? A huszárcapitány vagy akkor nem volt őszinte, amikor ártatlannak mondotta magát, vagy pedig most vét az igazság ellen, amikor ráczáfól saját régi állításaira. Igen, a huszárcapitány nem viselkedett lovagiasan, ami nagy baj egy lefokozott huszárcapitánynál. Aktiv katonatisztek véthetnek a korrektség ellen, de aki a lefokozással a lovagiaság mártírjává kenette fel magát, maradjon mindvégig korrekt, hogy legalább a rokonszenvet tartsa meg, ha már mindent elvesztett.

* * *

> **A magyar aviatika első sikere.** Eddig bizony csak szatirát olvashattunk a rákosmezei magyar aviatikusok dolgairól. De ezen a héten, az elmúlt kedden *Zsélyi Aladár*, aki kétségtelenül a legkomolyabb sikerünek látszott már előbb is a magyar aviatikusok között, pompás izelítőjét adta a junius ötödikén kezdődő nemzetközi nagy aviatikai versenyeknek. A *Tolnay Lajos* által kitűzött díjat elnyerte azzal a repülésével, amelyet pontosan kijelölt irányban és helyen egy kilométer távolságra kellett megtennie és amelyet gyönyörű, hat métertől fel tizenöt méterig hullámozó repüléssel tett meg a monoplánján. Ez a siker — a magyar aviatikának ez az első letagadhatatlan és kicsufolhatatlan sikere — biztosítéka annak, hogy a nagy nemzetközi és eddig még párját nem talált budapesti aviatikai versenynek a magyar levegőhódítók is méltó résztvevői lesznek.

* * *

♣ **Fürst László.** Kulturéletünk legjobbjait érik mostanában a kitüntetések. Szivesebben vennők, ha ezek a kitüntetések csöndesebb időkben érkeznének, mint amilyenek a választások napjai. Mert ilyenkor a kárörvendők tömege mindig talál valami olyat a kitüntetésen, amivel önmagát megvigasztalhatja. A választások idején született kitüntetést gyanusnak mondja az irigység. De ebből a vádból kevés érheti maróthi *Fürst Lászlót*, az új udvari tanácsost. Kereskedelmi szervezeteink legtöbbször élén áll s e pozíciókban a kereskedelmi világ nagy meglegedésére védte meg a magyar kereskedelem veszélytől fenyegetett érdekeit. Ágrárius ország va-

gyunk, amelyben a merkantil-szellem sokáig verekedett előkelőbb pozíciókért. Az agrarizmus az ő rovására hizott kővérré, míg végre a jobb belátás diadalmaskodott. Ezek a diadalok nem választhatók el máróthi Fürst László nevétől s mostani kitüntetésével is csak az elért sikerek kaptak megérdemelt elismerést. Ezért gondoljuk, hogy a szimatoló és örökké vádaskodó irigység ez egyszer nem jelenik meg sunyi ábrázattal ott, ahol az új udvari tanácsos tisztelői örömmünnepre gyülekeznek.

* * *

¶ **Candida nővér.** Kedves testvérnek és szent anyámnak hiába szólítottak téged, kedves Candida, alapjában véve mégis csak asszony, hiu asszony voltál, aki szarka módjára csakis ékszerekben dolgozik. Mert lophattál volna Péterfillérekét is, templomi ruhákat is, szent csontok aranyszínű és ezüstsujtásos nadrágait tulajdonítva el. De nem! Brillians függőket, topázos gyűrűket, ékes és friss faconu nyakláncokat, ügyes kis karkötőket és egyéb ilyen haszontalanságot néztél ki magadnak. Ki tudja? Éjnek idején, amikor senki nem láthatott, bezárkózva kicsiny czelládban, odaálltál a sima metszetű tükör elé és bámultad magad. Rövidre nyirt hajadat diadém ékesítette, füledben mogyorónagyságu butonok, ujjaidon szivárványragyogású kövek, szegény, kiaszott melleden pedig kaczer kis kereszt... és néztél magad, ki tudja meddig, talán hajnalig is, amikor az ifju nap áruló sugarai behatoltak a redőnyökön át, hogy ilyenkor gyáván takard el magad és sietve letépve a ragyogásokat, ágyadba bujjál. Aztán újból felébredve, meggyötörten siettél el a zálogházba, hogy pénzt szerezzél, mert pénzre volt szükséged; jótékonyknak kellett lenned, a pápának kellett adóznod, a prelátusoknak kellett szolgálnod, az Egyháznak kellett adóznod. Talán nem magadnak loptál, kedves nővér, hanem a jótékonyáságnak, — de hogy ékszereket loptál, azért volt, mert asszony vagy, hiu asszony, aki szarka módjára ékszerekben dolgozik, ó szent anyám!

* * *

⊙ **Kitüntetések.** Most pedig lépünk ki abból a kedves cinizmusból, amivel ezen a helyen az emberi dolgokat bíráltni szoktuk. Sőt: szellemesek se legyünk és még az ujságíró keserű mosolyát is vegyük le az arcunkról, mikor erről a legujabb két kitüntetésről beszélünk. A királyi kegy... igen, most mégis két komoly kitüntetésről lesz szó. A hivatalos lap tekintélyes ciccrói most igazán meghatnak. A pesti szent-egylet két főemberét: *Winterberg* Gyulát és *Mezey* Ferencz doktort dekorálták és általuk azt a nagyszerűen jótékony akciózt, melyet ez a két férfi vezet a fővárosban. *Winterberg* elnök, az udvari tanácsos és *Mezey* titkár, a királyi tanácsos, másfél milliót állítanak évente az emberszeretetet szolgálatába. Nagy, ragyogó palotákat építettek, fehérülő otthonokat a szegényeknek, a betegeknek: a zsidóknak. Az ilyen jótékonyasághoz szív kell, szív és tehetség és a királyi kitüntetés, ha rá is világított ezekre az erényekre, csak elismertebbé tette azokat, de nem fényesebbé.

* * *

¶ **Bácskai csendélet.** Eddig csak novellákban és regényekben szerepelt a bácskai virtus. Asszony- és leánylelkek igézetére romantikus szinezéssel festette meg az író a magyar kedv kitörését odalenn a Bácskában, ahol szebben virít a nábob, feketébb a termőföld, duhajabb az ihaj-csuhaj és francia pezsgőt isznak a kávéházban. Az élet kissé más, mint ezek a néprajzi leírások, de az élet egy újabban elfogadott és már el is kopott sablon szerint utánozza a művészetet. Aki nábob van ott Szabadka és Ujvidék között, mindeddig vagy a földet művelte, vagy pedig letette a jogi doktorátust és fellépett képviselő-

lőnek, — inni is ivott néha, de nem virtuskodott. Most azonban olvasni kezdenek a nábobok és amit magukról a könyvekben olvasnak, azt az életben kezdik nachempfindolni. Utána csinálják a fejezeteket a kávéházakban, mámoros lélekkel és fellobbanó lelkesedéssel juttatják érvényre erényüket, — a virtust. És elvégre ehhez joga van egy nábobnak épp úgy, mint egy energia-tultengésben szenvedő jogászyereknek. Csak épp a lapokba nem kellett volna kitenni a dolgot. Mi köze ennek a világnak ahhoz, hogy egy szomorú füstös kávéházban valaki több bort ivott, mint amennyit elbirt, s ezért megengedte magának azt a fényűzést, hogy egy kis kravallumot csináljon. Másnap, amikor kialudta a mámorát, talán nem is emlékezett volna az egész esetre, ha nem olvassa el a lapokat. Ebből pedig egy a tanulság, azaz kettő: Egy nábob ne olvasson regényeket és ne olvasson lapokat.

SZINHÁZ.

Mire megvénülünk.

Yvette Guilbert megöregedett s jobb hijján eszmékkel kaczerkodik. Ha multja hétepcsétes titok lenne, azt mondhatnók, hogy megöregedett és naiv maradt. De a diva a szinpadon és az életben egyformán kitaráta előttünk szívének és keblének minden redőjét. Ismérjük a multját s az olyan asszony, akinek valamelyes multja van, öregségére a feszülethez vánszorog. Yvette Guilbert most teszi meg ezt az utat s mi utravalóul csak azt a biztatót adhatjuk neki, hogy sok minden megbocsáttatik annak, aki sokat szeretett. Érje be ezzel az egyetlen erénnyel s ne pályázzék másféle érdemekre. Élts és szeretett. Az ilyenekben pedig nagy gyönyörtsége telik az isteneknek, mert az élni tudó ember igazolja leginkább, hogy az Isten a saját képmására teremtette az embert. Az élni, gyönyörben élni tudó ember nagy büszkesége az isteneknek: Hát ne adjon okot a diva arra, hogy ez a büszkeség elhalványodjék. Ne bünbánatoskodjék, mert a bünbánásnak ez a neme a hazugság csunya bélyegét nyomja az ő életére. S hát nem a saját kezével bélyegzi meg magát, amikor most, öregségében, megokolást keres a multja számára? Ez a megokolás: a gardrób. A gardrób a bünbak, a gardrób felelős mindazért, amit az ifju Yvette Guilbert réges-régen elkövetett. A diva ugyan a huszadik század fiatal szinpadi csemetéinek mondja ezt, de önmagát vigasztalja s a saját multjának keres jogalapot. A fiatal csemetékre mutat hosszú, csontos ujjáival, amikor az uristen irgalmába ajánlja őket, de föltételezi, hogy aki megérti és irgalmába fogadja a fiatalokat, az nem lesz igazságtalan s az irgalmából neki is ugyanazzal a mértékkel mér, amelylyel az ifju leánykák ballépéseit klasszifikálja.

Gardrób kell a fiatal szinpadi csemetéknek. Ezt mondotta a megöregedett diva négy-öt év előtt s ezért agítal mostanában fokozott buzgósággal. Mert a gardrób az a pont, amely körül a szinpadi hölgyecskek erkölcsi világa forog. Teremtsünk hát gardróbba a szegény leányoknak, akiket a dicsőség szomjusága a szinházak légkörébe hurczolt. Adjunk nekik ruhát, hogy holmi czifra rongydarabokért ne adják oda testüket és lelküket. Ugy-e bár, Yvette Guilbert szép megokolást ad a multjának? De félünk, hogy ennek a megokolásnak saját magán kívül alig akad hívője. Ó, a nyomoruság sok minden »rossznak« a szülőanyja. De vannak rossz dolgok, amelyekben annyi a csábitó erő, hogy nem szorulnak a nyomoruságra, mint szövetséges társra, ha meg akarnak hódítani maguknak valakit. Azután meg ki állítja, hogy az ezer- és ezerszámra burjánzó szinpadi csemete mind-egyikében akkora a művészeti ambíció, hogy a csemete nem tud a kielégítéséről lemondani? Nem tud; s ha lépten-nyomon

feléje is vigyorog az örvény veszedelmé, ez a veszedelem még sem tudja letiporni benne az ambíció erejét. Ez az erő viszi, ragadja magával s ez az erő mint leküzdhetetlen hatalom odasodorja őt a bukás örvényébe. Az ilyen szentimentális sóhajtásokat elhitték réges-régen, de ma mosolyognak rajtuk. Az élet megczáfolta a színházi világnak ezt az erkölcsi elméletét. És megczáfolták maguk az apró csemeték, akiknek legnagyobb hányadában meghal az ambíció és a dicsőség vágya, mielőtt a színpadi öltözöt egy jól szituált bankár vagy mágnás hitvesi szobájával felcserélhetik. Hol itt az az ellenállhatatlan erő, melynek még a bűn árán is érvényesülni kell? Hol itt az a dicsőség, melyért sokan női becsületüket is feláldozzák? A színház ma nem egyéb, mint egy nagy forgalmu váróterem, ahol senki sem akar lemaradni. Akit nem visz odább a talentuma, az odább viteti magát azzal, akivel az utijegyét megváltatja. A gardrób pedig csak amolyan háztartási kellék ebben a színházi világrendben: a gazdasszony maga főz, de tart egy mindenestől cselédleányt, akire ráfoghassa, ha az étel nem sikerült. S ezért nyugodt lélekkel mondjuk, ha a gardrób még nem lenne kitalálva, úgy ezután kellene kitalálni, hogy legyen valaki, aki a hölgyecskék multjájért a felelősséget viselje.

Yvette Guilbert felcsapott e hölgyecskék apostolául. De őt is, mint minden apostolt, azok fogják legelőbb megkövezni, akiket meg akar váltani. Mert Yvette Guilbert kiránczígálja az erkölcssteleniség alól a jogalapot. Gardróbát akar nekik szerezni, gardróbát, aminek legtöbb hasznát csak úgy vehették, ha — nem volt. S Yvette Guilbert most adni akar nekik olyasvalamit, amitől felfordul az eddigi világrendjük. Mit mondjon ezután az erkölcstelen hölgyecske, ha kérdik, hogy miért csinál vásári portékát magából? Kit tegyen felelőssé, amikor már van gardróbja? Mert vétkezni kell. Hisz vétkezni eddig olyan jól esett. Yvette Guilbert most csak a vétek ízét tette kissé fanyarrá. Mert a gardróbba együtt becsusztatja az öltözőbe a lelkiismeretet is, amelyet idáig az udvaron altatgattak azzal a szomorú melódiával, hogy nincs gardrób. Most ez megérkezik s vele együtt jön a lelkiismeret. Hát nem kegyetlenség, hogy így felverik a színházi öltözők nyugalmát? De vigasztalódjunk: akik kitalálták a gardróbát, kitalálnak majd más valamit a helyébe. Mert bűnbaknak kell lenni az ilyen gyöngé világban, ahol senkinek sincs arra való ereje, hogy ő feleljen önmagáért.

L.

Beregi Oszkár. Három esztendő után most találkozunk vele újból a Nemzeti Színházban. Az elmúlt esztendők még az eddigieknél is nagyobbra nevelték igényeinket vele szemben, oly nagy és erős volt külföldi szereplésének a visszhangja Budapesten. Nagy sikerekről jöttek hírek s hogy csütörtök este felcsendült a hangja s az első tapsorkán végigzugott a színházon, nagy örömmel állapítottuk meg, hogy a művész valóban nagyot nőtt, de vele együtt nőtt a budapesti közönség szeretete és megértőképessége. Az egymás szeretetének méltánylása volt a játékban és a fogadtatásban. Színész és közönség egymást lelkesítették s talán semmit sem von le az est művészi szépségéből, ha azt mondjuk, hogy az »együttesbe« pompásan illeszkedett be a tüntető, ovációkat rendező közönség. És mindezt látva, azt kellett kérdeznünk magunktól, miért kellett elválni azoknak, akik ennyire szeretik egymást.

A milliomos. Az Izabella-tér füszeresei egész nyáron nem tudnak majd aludni ettől a darabtól. Tessék csak elképzelni: valakinek parancsszóra el kell költenie ötven milliót egy év alatt, hogy más ötszázat megkaphasson... Rettenetes. A fejünket fogtuk és a pénztárczáinkat, mert a színpad aranyporba volt borulva és folyton Lukácsra és Wekerlére kellett gondolni. Perczenteiket számítottunk a

hőségben és a valutától a gömbháromszögig minden matematika az eszünkbe jutott. Hallatlan. Miért nem nekem kell elkölteni azt az ötszáz vagy hány milliárdot, amit koronákban csak mértföldekkel lehetne kifejezni? Miért bizták *Winchell Smith* és *Bródy Miksa* urak egy színészre ezt a gigászi pazarlást, aki kapkod és nem tud előkelően bánni ezzel a husz nullával? Én... én, amilyen ötleteim vannak, talán legelőször is összevásárolnám az összes magyar irodalmi folyóiratokat és beszüntetném őket. Vagy, mert ez kellemetlen, kineveztetném magam egyszerre két főrendiházi helyre... Vagy talán legjobb lenne, ha a pesti színházakat egyesíteném ezért a pénzért és százötven egyfelvonásost játszatnék egyszerre Budapesten... Nem, ez a legkellemetlenebb. Lassan rájöttem arra, hogy idehaza nem is lehetne elkölteni ezt a pénzt.

Góth sokkal jobban érti ezt, mint mi. Apró semmiségekre kell az aranyakat halmozni, virágcsokrokra, páholyokra, sürgönyökre, az élet kis szépségeit kell velük kibővíteni. És ez az angol szerző épp olyan kellemes perczeket tud szerezni nekünk az aranyainak hajigálásával, mint az a kissé távoli brit írókóna, ki még tündérek ezüst tánczaival igyekezett lefogni az érzékeinket. Ez a modern ember szentiváni éjszakája: egy wertheimkasszás, bolond délelőtt és Puck a bankók suhogásából kaczag ki minket. Az erdők szürkeleti méceire már nem meresztjük a szemünket, de figyelnünk magunkból kikelve, ha felszökik a koronajáradék.

Ez az angol, ez a *Winchell Smith*, határozottan jó üzletember. De csak annyira tisztetem őt, mint egy közgazdasági rovatvezetőt, vagy a *Pathé*-vállalat egy ügyes fotográfusát, ki mozgófényképben veszi fel az életet. Mint író már nem csodálom és a világot sem kérnék egy fürtöt a hajából. Nem. Sőt, ha egy irodalmi klubba akarná magát felvétetni, és ott én volnék az elnök, nem engedném be. Iratkozzék be a tőzsdére, vagy a pénzügyminisztérium kaszinójába. De mindezeket nem kell tulságos tragikusan felfogni, mert az ő darabjait még mindig többször játszzák, mint az írókét és az ő darabja még mindig többet hoz, mint egy íróé, és ha nyáron okvetlen színházba kell mennem, inkább nézem meg az ő darabját, mint egy új *Maeterlinck*-misztériumot.

Sz. L.

Művészet.

Kép-láz.

Egy világlátott ur, aki a világban viszont nagyon sok képet látott, beszélte, a művészet divatjával kapcsolatosan: mikor, sok évvel ezelőtt, egy sor Goya-képet láttam meg *Durand-Ruel*, a híres francia műkereskedő legtitkosabb szobájában, mindjárt tudtam, hogy rövid idő múlva Goya divatos lesz. A Goya-divat csakugyan bekövetkezett, mi neki köszönhetjük az elegáns, de gyanus erkölcsű *Bermudezné* hódító arczképét s némi figyelmeztetést: egyrészt, hogy az ugynevezett modern meglátást és kivített ne tekintsük a mi korunk találmányának, másrészt, hogy ne nagyon bántuk a groteszk, bizarr, zavarosnak jelentkező talentumokat; Goya és a hozzá hasonló sokkal erőszakosabbak voltak és sokkal inkább megdöbenthették a maguk, még talán a mienknél is türelmetlenebb idejét. Goya új felfedezése a tizenkilencedik századbeli művészet-kedvelés mikéntjének ropant érdekes példája. Érdemes és alkalmas egyéniség volt ez a spanyol a felfedezésre. Együttal alkalmas a legszélesebb körű spekuláció érvényesítésére. Megtalálták benne a nekünk, a mi ujat alig termő korunknak rendkívül szimpátiikus típust: a régi embert, aki modern volt, a forró vérű

spanyolt, aki az akadémiák ellen már az akadémiák előtt harczolt. Korával merőben ellenkező szabadossága, féltelensége izgatja a mi fantáziánkat. Olyanfajta érdeklődés kísérte Goyát, mint amilyen kísérelné nálunk a grófot, aki az osztályharczot hirdeti. Ilyen grófunk azonban csak egy volt, az is Angliába menekült. A kép-piaczok hatalmas intézői viszont egy Goyával nem elégszenek meg. A felfedezés kitünő üzletnek bizonyult, az esztétika a kapitálizmussal kezdet fogva, nagyszerű diadalt aratott.

Az üzletet tehát folytatják. Érdekes megfigyelni a haditervek egy-egy nyilvánosságra került részletét. Most *Greco* van soron. Ez is spanyol. Velazquez óta és az olasz renaissance-rajongás lecsillapodása óta általában a spanyolok vezetnek. Nem véletlenségből. Előretörtetésükben ők maguk teljesen ártatlanok, de hogy kiszedik őket öreg kolostorokból, abban van valami elhatározásszerű. *Muther* Richard, a tavaly elhunyt német kritikus, akit sokan támadtak és sokan szerettek, utolsó kis tárcza-cikkében szinte végrendeletszerűen küldötte német híveit Spanyolországba. Germán göggel állapította meg, hogy Olaszország már fel van kutatva, ismeretes és méltatott minden képe, belajstromozott minden festett szentje. Fel hát Spanyolországba, német tudósok! Ott várnak elhagyatott képtárak, klastromok rejtett kincsei s a világ Spanyolország felkutatását a németektől várja, amint tőlük kapta az egész olasz kulturát.

Muther már ekkor bejárta Spanyolországot, irt is róla s ugyanekkor már készült egy másik, ismert német kritikus, *Julius Meier-Graefe* spanyol utikönyve. Ez a könyv aztán kirukkol a már régebben pedzett új bálványnyal, *Greco*val. A kedvéért egyenesen Velazquez babérjait tépdési meg a ravasz német, aki tudja, hogy fanatikus tulás nélkül egy új látat, *Greco*-látat nem lehet a világnak szuggerálni. A fanatizmus bevált, a látat lassan, de kérelhetetlenül emelkedik. Mikor *Meier-Graefe* könyve megjelent, *Hevesi Lajos* nagyon szkeptikusan, egyenesen csufolódva irt róla. De hozzátette, hogy ő most fogja a táskáját és leküzdve gyomra minden ellenkezését, megy Spanyolországba, megnézi *Greco*t, akit eddig egyáltalában nem ismert, s ha visszajön, akkor fog az egész *Greco*-esetről véglegesen nyilatkozni. *Hevesi* nem ment Spanyolországba. Sokkal nagyobb utra határozta el magát: öngyilkos lett. De készülődése a kezdődő és fokozódó láznak biztos jele. Akár úgy jött volna vissza, hogy meghajol *Greco* nagysága előtt, akár úgy, hogy az inferioritását vitatja, az elismerés, vagy a támadással meginduló polémia: csupa látat-fokozó szer, csupa érdeklődést felcsigázó alkalom.

Közben, valahol Párisban, valamely jószimatu boltosnál, nyilván egész kis képtár van már együtt *Greco* képeiből. A nagy slágerek hét lakat alatt, a kisebb darabokat azonban már kezdik piacra eregetni. Nevezetes ez, hogy az üzlet maga többnyire Párisból indul ki, németek egyengetik az utját s Amerika siet a legdusabban honorálni az új márkát.

Az üzlet és a kritika közvetlen összeköttetésére ebből nem lehet következtetni. Önkéntelen, belső összefüggések, erők mozgatják az egyes tagokat. Nem valószínű, hogy megfizetett tudósokat küldenek előre a zászlóval. Nincs is erre szükség. Az üzletembernek csupán résen kell állnia, lesnie kell a konjunkturákat. Ha a kombináció beválik, ha egy-egy elejtett névnek csak egyetlen valamire való, valamennyire súlyos szavu híve akad, a dolog megy magától. Hívek és ellenfelek, lelkesedők és gunyosan kicsinylők, mind önkénytelenül egy célra szolgálnak. A megindítás maga azonban nem függ egészen a képkereskedők akaratától. A világ csupán azokról a nagyszabású kolportázs-üzletekről tud, amelyek beütöttek. Ki tudja azonban, hánynyal próbálkoztak, mennyi vásznat vásároltak össze hiába, eredménytelenül, míg egy-egy nevet, mint a *Francesco Goyá*-ét, sikerült valóban ismertté tenni. S ebben a siker-

ben meg lehet nyugodni. Ez arra vall, hogy a látat csak alkalmas, méltó médiumról lehet az emberiségbe oltani. *Goya* a fanatikus tülzök, a körmönfont ujjáértékelők nélkül is a legnagyobb szabású művész, a legizgalmasabb temperamentum. A *Greco*-látat viszont, bár kétségen kívül növekvőben van, nyilván sohasem fog akkora mérveket ölteni, mert ez a spanyol egyenetlenebb, kevésbé érdekes, kevésbé igazi: lehetetlen lesz a felfedezőket tularadó lelkesedésével pótolni azt, ami belőle hiányzik.

Amerika és a muzeumok persze vásárolni fogják tekintélyes áron. A muzeumok pénzéért pedig határozottan kár. Ez az intézmény nem tiz, nem is husz évre készül. S ha azt akarjuk, hogy — száz esztendőről nem is szólva — már ötven év múlva bizonyos elismeréssel emlegessenek bennünket az utódaink: a mai termést, a mai művészetet kellene reájuk hagyni. Azt, amely ma nevelésesen olcsó, mert nincs patinája és nincsenek felfedezői. Amelyet majd éppen az utódok próbálnak nagy fáradságok között kiásni, buzgón szidva közben a mellettük közönyösen elhaladott, suta, vak, jelen nemzedéket.

Lg.

IRODALOM.

Aranyveder. Ha most is azokban a boldog időkben élnénk, amikor az irodalommal foglalkozó emberek még ingyen is irhattak, tehát leginkább memoárokat és irodalomtörténeti értékű leveleket irtak, akkor most én is levelet írnék *Erdős Renéhez* és körülbelül a következőképpen fogalmaznám meg ezt a levelet: »Kedves Hitsorsosom! Bocsáson meg nekem, mint ismeretlennek, hogy ezzel a bizalmasnak látszó megszólítással szólítom, de bizonyos lelki közösséget érzek kettőnk között, mert én is római katolikus vagyok, ámbár a sőtől, amit a pap a keresztelésem alkalmával a szájamba kent, nem verset irtam, hanem részben köhögtem, részben bögtem. Nagyobb az öröm a mi nyájunkban egy megtért báránynak, mint kilenczvenkilencz igazon, akik mind mezitláb kereszteltettek. Ön bizonyára ismeri harmadik hitsorsosunknak, *Pyrker Lászlónak* ama mondását, hogy: *Wahre Andacht ist verschämt, wie wahre Liebe.* És ezért vagyok meggyőződve arról, hogy amilyen szivből fakadóan igazak voltak az ön ma már *Rienziként* megtagadott szerelmi költeményei, éppen olyan igaz és érdek nélkül való az ön megtérése is. Nagy örömmel fogadom tehát a táborunkba való térését az ön költészetének, ámbár azt mondják rólam, hogy nem vagyok tulságosan jó és mintaszerű katolikus. De ne higgyen ezeknek a rólam szóló csuf rágalmaknak. Bár a templom küszöbét bizony nem nagyon sokat koptatom; mégis vagyok annyira katolikus, hogy az apámnak meg az anyámnak a hitét semmiért, még az utolsó fillér bekövetkezte esetén sem hagynám el. Így tehát igaz és őszinte az én szivemben az öröm, hogy az ön izmos tehetsége immár teljes erejével a mi hitünk szolgálatába állott. *Sienai Szent Katalin* és *Boldog Alacoque Margit*, biztosíthatom róla, örömmel üdvözlik önt és hogy zsolozsmás-könyvének az érdemét is érinthessem, ahhoz magamnak is úgy kell merítenem az ihletet. Kiből merithetnék másból, mint a költő-evangelistából, *Szent Jánosból*, aholott is meg vagyon írva: »Sok több jeleket is tett Jézus

az ő tanítványai előtt, melyek e könyvben nem irattattak meg. (Ján. Ev. XX. 21. 30.) De mindegy. Ha netalán volnának is hiányosságai ennek az ön első kötetének, amelyet a *Stephanium* valóban pazar gondnal és bőkezűséggel állított ki, ön a második kiadásig bizonyosan még jobban meg fog térni és amennyiben ebbe az első kiadásba még néhány őszintén poétikus szó is belécsuszott, azokat majd a második kiadásban — nagyon kérem önt — igazítsa át Tárkányi Béla szellemében. Üdvözlöm az arany vederért és nem jutnak most eszembe azok az ezer arany tómánok, amikről két pogány poéta is dalolt. Örvendve üdvözlöm egyházunk kebelében és maradok továbbra is hitsorsosa *Cholnoky Viktor*».

KÖZGAZDASÁG.

Egy pénztintézetről.

Egyszer Párisban jártában Baross Gábor megismerkedett egy fiatalemberrel, aki elmondotta vélekedését arról, hogy miként kellene a magyar kivitel cél tudatosan fejleszteni, minő eszközökkel lehetne Magyarország részére a külföldön piacokat hódítani. A miniszternek megtetszett az őszinte beszéd. Hazahozta a fiatalembert, segítette, támogatta abban, hogy azt, amit neki Párisban előterjesztett, itthon megvalósítsa. *Elek Pál* így jutott szerephez a magyar közgazdasági világban s így lett a *Kereskedelmi Részvénytársaság* vezetője. Mondanunk sem kell, hogy megállotta a helyét és megvalósította mindazt, amire vállalkozott. A Kereskedelmi Részvénytársaság ma a magyar közgazdaság egyik legjelentősebb szervezete. Szívós, cél tudatos munkájával jó szolgálatakat tett a magyar export ügyének s hogy a Kelet felé s általában minden irányban hódítani tudott a magyar ipari termék, abban jelentékeny része van a Kereskedelmi Részvénytársaságnak, amelynek expozitúrái ma már az egész Balkán-piacot behálózzák. Fiókjai vannak Désaknán, Fiumében, Marosújváron, Parajdon, Szigetkamarán, Vizaknán, Banjalukában, Konstantinápolyban, Mosztárban, Spalatóban, Szalonikiban, Szarajevóban és Szmirnában. Ezekon kívül tizenegy kommanditja van a Balkán-piacokon, amelyek a magyar ipari termékek elhelyezésén fáradoznak. A Kereskedelmi Részvénytársaság eredetileg mindössze 3 millió forint alaptőkével kezdte meg 1890-ben működését. Aránylag gyorsan fejlődött s ma 25 millió korona alaptőkével rendelkezik. Nagyszabású vállalkozásai, üzletkörének folytonos bővülése azonban szükségessé teszik, hogy fölemelje az alaptőkéjét. A társaság igazgatósága legutóbb tartott ülésén ezt el is határozta s legközelebbre rendkívüli közgyűlést hív egybe, amely ki fogja mondani a 25 millió korona alaptőkének 40 millió koronára való fölemelését. Az új részvények elhelyezését az igazgatóság természetesen előre biztosította. Az alaptőkének ilyen nagyarányu emelése lehetővé fogja tenni, hogy a társaság akadálytalanul haladjon a fejlődés útján és erősítse azt a pozíciót, amelyet a magyar ipar az idegen piacokon az ő munkássága alapján szerzett. Igazságtalanok volnánk, ha meg nem állapítanók, hogy *Elek Pál* és a Kereskedelmi Részvénytársaság nem hozott szégyent nagynevű alapítójára.

A Magyar Cukoripar Részvénytársaság e hó 21-én tartott báró Harkányi János elnöklésével közgyűlést. Az igazgatóság javaslatához képest elhatározták, hogy az alapszabályszerű leírások után fenmaradó 1,925.365 korona 31 fillérnyi tiszta nyereségből részvényenkint 125 korona (106.25 német birodalmi márka) osztalékot fizetnek, 300.000 koronát az értéksökkenési tartalékalap további javadalmazására fordítanak, 257.464 korona 49 fillért pedig új számlára visznek át. Megválasztották

ezután a felügyelő-bizottságba Dókus Gyulát, Bróza Alajost, Láng Ernőt, Rothkugel Arnoldot és Nógrádi Károlyt (új). A közgyűlést követő igazgatósági ülésen elnökké báró Harkányi Jánost, alelnökké pedig gróf Majláth József v. b. t. t.-t választották meg.

A Budapesti Bank tőkeemelése. A Budapesti Bank Részvénytársaság *Lukács György* v. b. t. tanácsos elnöklésével rendkívüli közgyűlést tartott, melyen elhatározták a részvénytőkének négy millió koronáról tíz millió koronára való fölemelését. A tőkeemelés részleteit az igazgatóságra bízta a közgyűlés. Az alapszabálmódosítások elfogadása után a közgyűlés véget ért.

Az utazási idény beálltával aktuálisvá válik az eltávozóknak gondoskodása arról, hogy értéktárgyaikat biztosan megőrizzék. E célra legkényelmesebb módot nyújt a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank új palotájának safe-deposit berendezése. Ennek nagyszabású volta, kényelme és eleganciája általános feltűnést kelt. Az abban elhelyezett és bérbevehető tetszésszerű nagyságu vaspánczélszekrények minden tekintetben biztonságot nyújtanak a bérlőknek, minthogy a szekrényeket csak a bérlő nyithatja és csukhatja; más ahhoz hozzá nem férhet. Ennek az intézménynek nagy előnye érthetővé teszik a közönség nagy érdeklődését a Kereskedelmi Bank ezen berendezése iránt, amely intézet számolva ezen körülménnyel és a nagyközönség érdekeivel, a bérbeadható szekrények számát több ezerre szaporította és egyúttal a bérleti díjakat tetemesen lecsökkentette, hogy ezáltal a legszélesebb köröknek tegye berendezését hozzáférhetővé. A bank ezen osztálya mellett működő váltóüzlet az elutazóknak hitelleveleket és külföldi utalványokat az összes bel- és külföldi városokra, fürdő- és gyógyhelyekre szolgáltat ki, valamint ellátja azoknak minden egyéb bankszolgálatát.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

A női szépség titka, hogy a toilette-asztalról ne hiányozzanak a hírneves KRIEGER-féle AKÁCZIA-szépítőszerek, mint a páratlan akácia-arccenőcs, akácia-puder és akácia-szappan, melyek kaphatók a KORONA-gyógyszertárban Budapest, Kálvin-tér, Baross-u. sarok. Postai szétküldés naponta.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ
BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVIZ

ÜDÍT, GYÓGYIT. BAKTERIUMMENTES TERMÉSZETES ÁSVÁNYVIZ
Kapható mindenütt. Budapesti főraktár: VI. Ker., Eötvös-utca 44. szám. Telefon 86-35.

PATKÁNY- ÉS EGÉRIRTÓ BACZILLUS „RATIN”

fertőző betegséget plántál az illető állatfaj között és teljesen kipusztítja. A magy. kir. áll. bakteriológiai intézet véleménye szerint más állatra avagy emberre ártalmatlan. Prospektust ingyen küld a »Ratin« Bakteriológiai Laboratorium vezérképviselősege Budapest, Rottenbiller-utca 30.

A VILÁG LEGELSŐ GYÓGYFORRÁSA
PÖSTYÉN
CSÚZ, KÖSZVÉNY, ISCHIAS IZZADMÁNYOK ELLEN

Mindig nyitva.

Fürdőigazgatóság.

